

Institutul pentru Cooperare
Internațională a Asociației
Germane pentru Educația Adulților

DVV International

Obere Wilhelmstraße 32
53225 Bonn
Germania

Tel.: +49 (0) 228 97569-0
Fax: +49 (0) 228 97569-55

info@dvv-international.de
www.dvv-international.de

Informații suplimentare:
www.curriculum-globale.de

DVV International Moldova,
Reprezentanța în Republica
Moldova a Asociației Germane
pentru Educația Adulților

str. Șciusev 60/1, Chișinău
www.dvv-international.md
tel. +373 22 212-272

Institutul German
pentru Educația Adulților

Centrul Leibniz pentru învățarea
pe tot parcursul vieții (DIE)

Heinemannstraße 12-14
53175 Bonn
Germania

Tel.: +49 (0) 228 3294-0
Fax: +49 (0) 228 3294-399

info@die-bonn.de
www.die-bonn.de

DVV International

Education for Everyone. Worldwide.
Lifelong.

Curriculum globALE pentru educația adulților

Publicat cu suportul financiar al Ministerului German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare

DIE
German Institute for
Adult Education
Leibniz Centre for
Lifelong Learning

Institutul German pentru Educația Adulților – Centrul Leibniz pentru învățarea pe tot parcursul vieții (DIE)

este finanțat de guvernul federal și statele federale. Acesta efectuează cercetări în domeniul predării și învățării la adulți, a instituțiilor și programelor de formare continuă, precum și a contextului politic și instituțional al învățării pe tot parcursul vieții.

Cercetările și elaborările în cadrul DIE acoperă mai multe aspecte de maximă relevanță socială, cum ar fi: Cum pot sistemele de educație continuă să sporească participarea adulților și să dezvolte competențele acestora, pentru a reduce diferențele sociale? Cum pot fi organizate și administrate eficient, din perspectivă pedagogică, instituțiile de educație continuă? Cum pot fi adaptate programele de educație continuă pentru a satisface nevoile și cerințele beneficiarilor? Cum se realizează predarea, învățarea și activitatea de consiliere în cadrul Educației Adulților și educației continue? Cum pot serviciile noastre științifice să sprijine și să faciliteze activitățile de cercetare?

DIE

- efectuează aplicații relevante și cercetări fundamentale,
- asigură transferul de cunoștințe și infrastructură pentru cercetare,
- dezvoltă concepte inovatoare pentru participanți,
- și face recomandări părților interesate, la nivel național și internațional, privind politicile de educație continuă.

Cercetările institutului și serviciile sale, bazate pe cercetare, sprijină atât dezvoltarea științei privind educația continuă, cât și a practicilor și politicilor în domeniul Educației Adulților. Serviciile DIE sunt dezvoltate în cadrul a două departamente: Centrul de Cercetare și Dezvoltare (FEZ) și Centrul de Date și Informare (DIZ). FEZ oferă orientarea spre aplicarea practică a cercetărilor și elaborărilor fundamentale. DIZ oferă posibilitatea de cercetare, furnizând infrastructura și transferul de cunoștințe prin publicații, baze de date și relații publice în general.

DIE stabilește contacte între părțile interesate de domeniul educației continue, la nivel național și internațional, reprezentând, prin urmare, contactul interdisciplinar activ, central în acest domeniu. Aceasta este o sarcină esențială, bazată pe natura multistratificată a domeniului educației continue din Germania (și mai mult decât atât, a celui internațional).

DVV International este Institutul pentru Cooperare Internațională a Asociației Germane pentru Educația Adulților (Deutscher Volkshochschul-Verband e. V.)

DVV reprezintă interesele a aproximativ 920 de Centre pentru Educația Adulților (Volkshochschulen) și a asociațiilor lor la nivel de land, fiind cel mai mare furnizor de educație complementară în Germania.

Ca organizație profesională lider în domeniul Educației Adulților și a cooperării pentru dezvoltare, DVV International s-a angajat să sprijine învățarea pe tot parcursul vieții, făcând aceasta mai bine de 45 de ani. DVV International oferă sprijin la nivel mondial pentru crearea și dezvoltarea unor structuri durabile pentru educația tinerilor și adulților.

DVV este un partener profesionist în dialogul cu populația locală. Pentru a realiza aceasta, organizația cooperează cu peste 200 de societăți civile, guverne și parteneri din sfera academică în mai mult de 30 de țări din Africa, Asia, America Latină și Europa. Oficiile naționale și regionale ale DVV edifică cooperarea locală și regională și asigură calitatea și eficiența acțiunii lor în țările partenere. Munca lor se concentrează pe alfabetizare / literație și educația de bază, formarea profesională, învățarea globală și interculturală, educația pentru medii și dezvoltare durabilă, migrație și integrare, munca refugiaților, educația pentru sănătate, prevenirea conflictelor și educația pentru democrație.

DVV International își finanțează activitatea sa din fondurile donatorilor privați și instituționali. În acord cu asociațiile naționale, regionale și globale de Educația Adulților, DVV International promovează activitatea de lobby și advocacy pentru dreptul omului la educație și învățarea pe tot parcursul vieții. În scopul acesta, DVV se orientează spre Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (ODM), programul global Educație pentru Toți (EPT) și Conferința Mondială UNESCO privind Educația Adulților (CONFINTEA). DVV International sprijină schimbul european și global de informații și de expertiză prin intermediul unor conferințe, seminarii și publicații.

Ediție originală în limba engleză publicată de:

Institut für Internationale Zusammenarbeit Des Deutschen Volkshochschul-Verbandes e. V. (DVV International)
Obere Wilhelmstraße 32, 53225 Bonn
Republica Federală Germania

Tel.: +49 (0) 228-97569-0, Fax: +49 (0) 228-97569-55
info@dvv-international.de, www.dvv-international.de

Deutsches Institut für Erwachsenenbildung
Leibniz-Zentrum für Lebenslanges Lernen e. V. (DIE)
Heinemannstraße 12-14, 53175 Bonn
Republica Federală Germania

Tel.: +49 (0) 228-3294-0, Fax: +49 (0) 228-3294-399
info@die-bonn.de, www.die-bonn.de

Informații bibliografice publicate de Die Deutsche Bibliothek.
Deutsche Nationalbibliothek înregistrează această publicație în Deutsche Nationalbibliografie; datele bibliografice detaliate sunt disponibile pe <http://dnb.ddb.de>

ISBN 978-3-942755-24-5 pentru ediția 2 în limba engleză
ISBN 978-..... pentru prima ediție în limba română

© 2015 DVV International, DIE

Ediția în limba română, publicată la Chișinău, Republica Moldova, la comanda Reprezentanței DVV International în Republica Moldova. Adresa: str. Șciusev 60/1, Chișinău
www.dvv-international.md
Prepress: Epigraf SRL

Prefață	2
A. Introducere în programul Curriculum globALE	3
1. O scurtă prezentare a programului Curriculum globALE	3
2. Cum a fost dezvoltat programul Curriculum globALE? – Surse și metode aplicate	5
3. Unele considerații privind caracterul global al Programului Curriculum globALE	7
4. Programul Curriculum globALE și abordarea bazată pe drepturile omului	9
5. Principiile programului Curriculum globALE	10
6. Prezentare generală a programului Curriculum globALE	12
7. Îndrumări privind implementarea programului Curriculum globALE	15
8. Asigurarea calității și monitorizarea	19
Mulțumiri din partea autorilor	21
Literatură	22
B. Descrierea modulelor	23
Modulul 0: Introducere	23
Modulul 1: Abordarea Educației Adulților	25
Modulul 2: Învățarea și predarea la adulți	28
Modulul 3: Comunicarea și dinamica de grup în Educația Adulților	31
Modulul 4: Metode în Educația Adulților	34
Modulul 5: Planificarea, organizarea și evaluarea în Educația Adulților	37
Modul(e) opțional(e): subiect(e) variat(e)	40
Despre DIE și DVV International	41

Această publicație prezintă programul Curriculum globALE, care definește cadrul calificării de bază a formatorilor din educația adulților din întreaga lume. Prin oferirea unui punct de referință, care cuprinde toate continentele, programul Curriculum globALE este unic prin obiectivul său, având drept scop profesionalizarea domeniului Educației Adulților (EA) la scară internațională.

Domeniul învățării și educației în rândul adulților reprezintă o parte importantă a învățării pe tot parcursul vieții, acesta fiind pe larg recunoscut în prezent și având un rol esențial în abordarea provocărilor cu care se confruntă oamenii și societățile la nivel global. După cum se menționează în *Cadrul de Acțiune* de la Belem, care a fost aprobat în decembrie 2009 la a VI-a Conferință Internațională UNESCO privind Educația Adulților (CONFINTEA VI), “Învățarea și educația în rândul adulților le permit oamenilor să obțină cunoștințe, aptitudini, abilități, competențe și valori necesare, pentru a exercita și a promova drepturile lor și pentru a prelua controlul asupra propriilor destine. Învățarea și educația în rândul adulților reprezintă, de asemenea, un imperativ absolut pentru realizarea echității și incluziunii, pentru reducerea sărăciei și construirea unor societăți echitabile, tolerante, durabile și bazate pe cunoaștere” (UNESCO 2009).

Cu toate acestea, pentru atingerea potențialului maxim în cadrul activităților de învățare la adulți, este nevoie de sprijinul specialiștilor în domeniu. În timp ce cadrele didactice școlare, înainte să-și înceapă activitatea, sunt pregătite, de obicei, în cadrul unor programe de educație profesională, de cele mai multe ori la nivel universitar, aceasta nu se întâmplă și în cazul persoanelor care îi învață pe adulți. Prin urmare, profesionalizarea domeniului educației adulților este percepută ca o provocare-cheie în întreaga lume, atât la nivelul unor țări aparte, cât și în context internațional. *Cadrul de Acțiune* de la Belem definește profesionalizarea domeniului educației adulților ca fiind una dintre provocările-cheie ale acestuia, menționând: “Lipsa profesionalizării și oportunităților în pregătirea specialiștilor a avut un impact negativ asupra calității învățării la adulți și asupra furnizării de programe educaționale (...)” (UNESCO 2009). În aproximativ o treime din rapoartele privind educația adulților, prezentate de cele 150 de țări-participante la conferință, s-a menționat calificarea insuficientă a personalului, care este unul dintre aspectele ce urmează a fi redresate (UIL 2009).

Ca reacție la această situație, țările-membre UNESCO, pe lângă alte decizii luate în cadrul întrunirii CONFINTEA, și-au luat angajamentul să contribuie la “Activitatea de formare, consolidare a capacităților, crearea condițiilor de angajare și profesionalizare a formatorilor pentru adulți, de exemplu, prin stabilirea de parteneriate cu instituțiile de învățământ superior, asociațiile profesorilor și organizațiile societății civile” (ibid.).

UNESCO nu este singurul actor care subliniază importanța dezvoltării profesionale a specialiștilor pentru educația adulților. La nivelul Uniunii Europene, subiectul profesionalizării domeniului EA a cunoscut, pe parcursul mai multor ani, o atenție sporită din partea politicilor educaționale. El a fost scos clar în evidență începând cu prima comunicare a Comisiei Europene privind învățarea la adulți (Comisia Europeană 2006), apoi în planul de acțiune privind învățarea la adulți, care a urmat un an mai târziu (Comisia Europeană din 2007), și în rezoluția Consiliului din 2011 privind agenda europeană reînnoită pentru învățarea la adulți (Consiliul 2011). Numeroase proiecte de cooperare, atât naționale, cât și transfrontaliere, au fost inițiate de atunci încolo pentru identificarea cerințelor în abordarea competențelor, definirea standardelor și dezvoltarea ofertelor de formare în domeniul educației adulților pentru cadrele didactice și formatorii din formarea profesională (a se vedea, de exemplu, CEDEFOP 2013).

Aceste evoluții formează cadrul general pentru inițiativa comună a Institutului German pentru Educația Adulților - Centrul Leibniz pentru învățarea pe tot parcursul vieții (DIE) și a Institutului pentru Cooperare Internațională al Asociației Germane de Educație a Adulților (DVV International), în scopul dezvoltării, testării și diseminării unui curriculum de bază, privind formarea specialiștilor pentru adulți din afara sectorului universitar care ar fi conceput în conformitate cu principiile de bază ale EA, ar satisface standardele științifice internaționale și ar fi adecvat utilizării la scară transnațională. Curriculum globALE este rezultatul acestei inițiative. Obiectivul major la care trebuie să contribuie programul Curriculum globALE este tridimensional:

- Sporirea gradului de profesionalizare a formatorilor pentru adulți, prin promovarea unui cadru comun de referință;
- Sprijinirea furnizorilor de educație pentru adulți în elaborarea și implementarea programelor pentru formare de formatori;
- Încurajarea schimbului de cunoștințe și crearea unor percepții comune pentru formatorii adulților la nivel mondial.

Partea A a acestei publicații oferă o prezentare detaliată a programului Curriculum globALE. Ea începe cu o scurtă prezentare, în care sunt conturate particularitățile-cheie ale programului (A1). Urmează apoi descrierea celor mai importante surse, în baza cărora este construit acest curriculum și a metodologiei de dezvoltare a curriculum-ului (A2). Secțiunile A3 - A5 sunt rezervate prezentării unor principii și considerații generale, care constituie temelia programului Curriculum globALE. Componenta și structura curriculum-ului sunt explicate detaliat în secțiunea A6. Aceasta este urmată de un capitol mai mare (A7), care se ocupă de diferite aspecte legate de implementarea curriculum-ului. Partea A se încheie cu o prezentare generală a cadrului de monitorizare și asigurare a calității programului Curriculum globALE (A 8).

Descrierea completă a modulelor programului Curriculum globALE poate fi găsită în partea B a acestei ediții.

1. O scurtă prezentare a programului Curriculum GlobALE

Programul Curriculum GlobALE (CG) este un curriculum-cadru structurat pe module, bazat pe competențe, care este destinat pregătirii formatorilor pentru adulți din întreaga lume. **Nivelul de calificare**, obținut în urma formării acestor competențe, reprezintă unul de bază al specialiștilor în domeniul educației adulților. Profilul profesional de referință în acest caz s-a axat, în special, pe persoane din practica educațională. Cu alte cuvinte, rezultatele învățării sau competențele, descrise în curriculum, constituie calificarea pe care titularii de curs, formatorii, lectorii și persoanele fizice similare ar trebui să o aibă în mod necesar, pentru desfășurarea activității lor într-o manieră profesională. Conform Cadrului European al Calificărilor (EQF), nivelul de competență vizat de curriculum poate fi raportat aproximativ la nivelul 5 al EQF¹.

Rezultatele învățării descrise în curriculum formează standardele de bază ale programului de formare, care sunt unice în toate țările și nu pot fi schimbate. În acest sens, Curriculum globALE poate fi luat în considerare ca un program care include, de asemenea, meta-competențele-cadru ale formatorilor pentru adulți: rezultatele învățării, definite în curriculum, reprezintă exact acele competențe pe care toți formatorii pentru adulți ar trebui să le aibă, indiferent de contextul geografic, instituțional sau domeniul în care aceștia lucrează.

Implementarea programului Curriculum globALE înseamnă, în esență, instituirea unui program de formare care să garanteze achiziționarea de către formabili a competențelor definite în curriculum. Forma exactă și caracterul programelor de formare pot varia – chiar și în mod considerabil – în funcție de nevoile locale. Pentru a sprijini implementarea acestora, descrierea modulelor oferă, de asemenea, indicații cu privire la modul în care pot fi atinse rezultatele învățării și cum pot fi dezvoltate competențele corespunzătoare. În acest scop, descrierea fiecărui modul (care se regăsește în partea B a acestei publicații) include, pe lângă specificarea rezultatelor învățării / competențelor care trebuie dezvoltate, și informații cu privire la următoarele **elemente de implementare**:

- o compilare de subiecte și întrebări pentru autorefecție, care vor contribui la atingerea rezultatelor stabilite ale învățării;
- o selecție de surse corespunzătoare pentru studiul individual sau de utilizare a acestora în cadrul orelor;
- o serie de sugestii pentru implementarea metodologiei didactice;
- mai multe recomandări privind încadrarea în timp pentru desfășurarea modulelor individuale².

Setul complet de module oferă astfel o bază solidă pentru elaborarea unui program de formare adecvat, prin intermediul căruia formatorii pentru adulți pot dezvolta competențele necesare. Deoarece condițiile contextuale și nevoile specifice ale grupurilor țintă variază totuși considerabil între diferite regiuni, instituții sau domenii, elementele enumerate mai sus – subiectele, literatura sugerată, metodele didactice propuse – au mai mult un caracter de recomandare. Ele pot fi supuse unor modificări, într-o măsură mai mare sau mai mică, în funcție de contextul specific al aplicării. Curriculum-ul urmărește astfel să ofere un model care poate servi drept bază pentru elaborarea unor programe individuale de formare, care pot fi diferite în ceea ce privește obiectul de studiu, materialele, metodele și formatul, în funcție de nevoile unui anumit context specific, dar care corespund, în același timp, unui singur standard de competență.

CertIFICATELE CG privind participarea la module separate, dar și la întregul curs al curriculum-ului, pot fi eliberate imediat ce sunt îndeplinite standardele de competență, adică din moment ce formabilii au obținut competențele specificate în curriculum. Aceste competențe pot fi dobândite atât în cadrul formării oferite de programul CG, cât și în procesul învățării anterioare. **Recunoașterea învățării anterioare (RPL)** prevede, de fapt, un alt mijloc de elaborare a conceptelor de formare CG, bazate pe nevoile individuale: participanții care posedă deja o parte din competențele vizate de programul Curriculum GlobALE pot, de exemplu, prin intermediul RPL, să fie scutiți de anumite părți ale programului de formare. Utilizarea RPL necesită instrumente și proceduri adecvate, care să garanteze într-un mod corect și transparent posibilitatea identificării și documentării competențelor participanților. Cu toate acestea, furnizorii de formare CG pot să nu fie întotdeauna în stare de a aplica RPL, indiferent care ar fi motivul.

¹ Nivelul 5 al EQF corespunde aproximativ unui scurt program de studii la nivel universitar, fiind inferior celui care echivalează cu o diplomă de licență (acesta corespunde nivelului 6 al EQF) (Parlamentul European / Consiliul Uniunii Europene 2008). Conform Clasificării Internaționale Standard în Educație (ISCED), versiunea 2011, elaborată de UNESCO, nivelul de referință ar fi de asemenea 5. Având în vedere durata mai scurtă și volumul mai mic, programul de formare bazat pe Curriculum globALE ar putea să nu fie, în mod normal, suficient pentru încheierea nivelului 5 al ISCED. Cu toate acestea, luându-se în considerare criteriul de complexitate al conținutului, programul de formare CG ar putea fi luat în calcul la finalizarea nivelului 5 al Programului ISCED (UIS 2012).

² Aceasta se referă în temei, de exemplu, la un posibil format de implementare a curriculum-ului, și anume la un program de formare tradițional, cu blocuri de sesiuni compacte. În practică, abordările foarte diferite și formatele în diferite combinații sunt posibile în vederea atingerii rezultatelor învățării: de exemplu, programele de mentorat sau munca de proiect, îmbinate cu ședințe clasice. Ar fi posibilă și documentarea și recunoașterea (parțială) a competențelor, care au fost deja dobândite în mod informal. Autorii CG intenționează să investigheze, de asemenea, formele specifice, în care aceste opțiuni ar putea fi puse în aplicare.

În cazuri specifice, când furnizorii de programe de formare intenționează să emită un certificat CG, bazat în întregime pe materia predată, a fost elaborat un set de **cerințe minime**, care trebuie respectate la implementarea acestui program de formare CG. Aceste cerințe minime prevăd asigurarea calității necesare în implementarea unui training CG; în plus, ele oferă îndrumări suplimentare pentru furnizorii de formare, care doresc să proiecteze propriul lor program de formare CG. Cerințele minime definesc atât o serie de criterii referitoare la conținutul de învățare, care urmează să fie acoperit, cât și la posibilele activități de învățare și evaluare, care urmează să fie aplicate pe parcursul unui astfel de training. Cerințele minime se referă la o parte din materialele suport, care sunt elaborate permanent, în scopul implementării programului CG. Acestea pot fi descărcate de pe **website-ul CG** (www.curriculum-globale.de), care va continua să fie dezvoltat pas cu pas, reprezentând un adevărat depozit de resurse pentru utilizatorii programului CG. Pe lângă documentele de bază privind programul CG, acesta va oferi adițional **materiale suport**, cum ar fi ghidul de implementare, modele de curricula, bazate pe programul de formare CG, materiale didactice pentru învățare / formare, link-uri către resurse, liste de literatură actualizate etc.

Element CG	Funcție	Caracter – obligatoriu, recomandabil etc.	Unde pot fi găsite
Materiale suport pentru implementare (manual, exemple de bune practici, materiale pentru învățare/formare)	Oferă modele, exemple și instrumente practice pentru implementarea CG	Pot fi utilizate în mod liber de către cei ce implementează CG	Website-ul Curriculum globALE (www.curriculumglobale.de)
Cerințe minime pentru certificarea post-training CG (referiri la conținutul și activitățile de învățare și evaluare)	Asigurarea calității; oferă ghidare pentru furnizorii de formare în stabilirea priorităților pentru elaborarea unui program de formare CG	Este obligatoriu în cazul în care un certificat cu sigla/ emblema CG urmează să fie eliberat formabililor (excepție: în cazul în care formabilii au dobândit o parte de competențe în procesul de învățare anterioară și dacă RPL poate fi aplicată în mod adecvat, atunci cerințele minime pot fi reduse în mod corespunzător)	
Descrierea elementelor de implementare (subiecte de învățare, durata și formatul training-ului, sugestii pentru literatura de studiu etc.)	Oferă sugestii și repere de orientare pentru furnizorii programelor de formare în implementarea CG	Poartă un caracter de recomandare, informație de fond; poate fi adaptată în funcție de necesități	Publicația Curriculum GlobALE (Partea B)
Definirea rezultatelor învățării/competențelor , ce urmează a fi obținute de absolvenții CG	Cadru standard	Este obligatoriu, nu poate fi schimbat	

Prezentare generală: Nucleul și elementele-suport ale Curriculum globALE

Cui îi este destinat programul Curriculum globALE?

Inițial curriculum-ul dat a fost conceput pentru **instituțiile și organizațiile din domeniul educației adulților**, care doresc să asigure nivelul de calificare a formatorilor în conformitate cu standardele profesionale. Fiind un cadru de referință în asigurarea calității, programul Curriculum globALE oferă un standard internațional care se adresează și unor **segmente largi de public** interesate, de asemenea, factorilor de decizie în politicile educaționale, dincolo de nivelul instituțiilor de EA.

În ceea ce privește aplicarea concretă, curriculum-ul și publicația de față vizează în principal **persoanele implicate în planificarea și organizarea programelor de calificare a formatorilor pentru adulți**³. Prin definirea rezultatelor învățării, curriculum-ul oferă un cadru de orientare pentru această activitate privind obiectivele care trebuie atinse în cadrul programelor de calificare. Prin intermediul sugestiilor suplimentare și a materialelor de sprijin referitoare la subiecte, conținut, metode și formate, curriculum-ul oferă asistență suplimentară în planificarea și implementarea programelor individuale.

³ "Formatorii pentru adulți" reprezintă, astfel, ei înșiși grupul-țintă indirect al curriculum-ului. Ceea ce trebuie să se înțeleagă prin termenul de "formator pentru adulți" în cazuri aparte și care sunt așteptările asociate cu acest rol profesional, poate varia foarte mult în diferite țări și regiuni ale lumii (a se vedea, de asemenea, secțiunea A3).

2. Cum a fost dezvoltat programul Curriculum globALE? – Surse și metode aplicate

Surse

Programul Curriculum globALE se bazează pe trei piloni principali:

- programele existente pentru formarea de formatori, elaborate în cadrul activităților de proiect ale DVV International;
- sistemele naționale de calificare și standardele existente pentru formatorii în EA;
- standardele transnaționale de competență pentru formatorii în EA, care au fost elaborate în cadrul proiectelor europene.

a) Programe elaborate în cadrul activităților de proiect ale DVV International

Programele de formare a formatorilor, create special pentru diferite domenii de aplicare, au fost utilizate pe parcursul a mai mulți ani în cadrul activității de proiect desfășurate de DVV International. Unele dintre aceste materiale au un caracter transnațional, regional, fiind utilizate, de exemplu, în contextul asiatic sau african, altele se referă la anumite țări și teritorii cum sunt, de exemplu, Palestina, Africa de Sud sau Uzbekistan. Toate programele au fost elaborate prin cooperarea dintre reprezentanții DVV International și actorii locali, iar la necesitate cu implicarea suplimentară a experților din rețelele DVV International.

b) Sisteme de calificare și standarde naționale

Așa cum se arată în rapoartele prezentate în cadrul conferinței CONFINTEA VI, programele de profesionalizare pentru (viitorii) formatori pentru adulți există în multe țări. Acestea variază în mod considerabil în ceea ce privește domeniul lor de aplicare, spectrul de tematici, nivelul de calificare și gradul de formalizare. Programele variază de la cursuri de studii universitare, care durează mai mulți ani și presupun obținerea unei diplome de studii, până la cursuri de formare continuă de o singură zi, axate pe o gamă largă de subiecte.

Multe dintre aceste programe reprezintă inițiative izolate, implementate pe bază de proiect, de exemplu, conceptele de formare, care au fost elaborate pentru a acoperi o nevoie specifică într-o situație curentă, fără a se pretinde la dezvoltarea unor programe pe termen lung sau la crearea unei conexiuni cu sistemul de educație formală.

Cu toate acestea, în unele țări există, de asemenea, programe în desfășurare permanentă și sisteme de calificare axate pe ofertă. Furnizorii sunt, de obicei, instituțiile de învățământ superior (în cazul programelor de studii care oferă o diplomă universitară) sau instituțiile de top din sfera EA, care oferă formare profesională continuă pentru propriul lor personal, ca, de exemplu, programele de calificare pentru formatorii pentru cursurile oferite de asociațiile pentru educația adulților din Germania. În doar câteva țări – de exemplu, Austria, Elveția și Anglia – există în afara universităților, la nivel național, sisteme de calificare, care au fost stabilite de furnizori, pentru formatorii care activează în sfera educației adulților. Unele dintre aceste sisteme includ în calitate de componentă certificarea competențelor dobândite în mod informal. Printr-o procedură de recunoaștere, în care sunt stabilite și certificate competențele existente, în combinație cu participarea suplimentară la modulele de curs pentru dobândirea oricărei competențe lipsă, formatorii pentru adulți pot obține o calificare recunoscută la nivel național în aceste țări.

Asemenea sisteme de calificare și modele existente, împreună cu standardele de competență care stau la baza lor au servit drept puncte de referință importante pentru dezvoltarea curriculum-ului.

Exemple specifice la care s-a făcut referire:

- Certificatul SVEB.** Certificatul acordat de către Federația Elvețiană pentru Educația Adulților (SVEB) reprezintă prima etapă în sistemul modular elvețian “formare de formatori” (Ausbildung der Ausbildenden). Certificatul oferă calificarea de bază pentru formatori care lucrează în domeniul educației adulților și este recunoscut în toată Elveția. În scopul dobândirii certificatului, este necesară participarea la un modul de formare, care cuprinde 90 de ore de curs plus 165 de ore de autoinstruire, care trebuie să fie completat cu cel puțin doi ani de experiență profesională și cel puțin 150 de ore de predare în sfera educației adulților. Procedura de evaluare a competențelor existente deja poate înlocui parcurgerea modulului de formare⁴.
- Certificatul WBA.** “Formator certificat pentru educația adulților”. Certificatul constituie primul dintre cele două niveluri de calificare pentru formatorii pentru adulți în cadrul Academiei Austriece pentru Educație Continuă (WBA). Academia WBA face parte din sistemul austriac de educație pentru adulți a Institutului Federal Austriac pentru Educația Adulților. Academia WBA prevede standarde sub forma unui curriculum.

⁴ <http://www.alice.ch/de/ada/zertifikate/> (Ultima accesare: 08.10.2015)

În scopul obținerii certificatului, formatorii pentru adulți trebuie să demonstreze că au competențele stabilite și acest lucru poate lua diverse forme. Orice competență lipsă poate fi dobândită prin participarea la cursuri. O condiție prealabilă pentru acordarea certificatului este deținerea unei experiențe de muncă în domeniul EA de cel puțin 300 de ore de predare⁵.

- **Diplomă cu dreptul de predare în sectorul învățării pe tot parcursul vieții (DTLLS).** În anul 2007, obținerea unei calificări acreditate corespunzător a fost prevăzută de lege în Anglia pentru cadrele didactice din sectorul formării continue, care era finanțat din fondurile publice. Începând cu anul 2007, novicii din domeniul educației adulților trebuie să urmeze un curs pregătitor de 30 de ore în primul an de predare. În scopul obținerii calificării complete DTLLS, este necesară parcurgerea, în termen de cinci ani, a unui program modular extins de formare, care poate fi realizat timp de 1 - 2 ani, fără întreruperea activității de muncă. Un volum de 150 de ore de predare pe an este o condiție necesară și constituie o parte integrantă a acestui program de formare. Pentru a obține acreditarea programelor DTLLS, acestea trebuie să corespundă "Standardelor profesionale LLUK pentru profesorii, îndrumătorii și formatorii care lucrează în sectorul învățării pe parcursul vieții", care stabilesc cadrul de referință pentru competențele ce urmează a fi dobândite⁶.

c) Standarde transnaționale de competență, stabilite în proiectele UE

- La baza programului Curriculum globALE au fost o serie de studii și proiecte europene, care pe parcursul ultimilor ani au abordat profilurile de competență ale formatorilor pentru adulți. O parte din aceste proiecte au încercat să determine, într-o manieră orientată spre cercetare, care sunt competențele (de bază) pe care ar trebui să le aibă formatorii pentru adulți. Alte proiecte au fost destinate creării unui portofoliu de instrumente specifice pentru cadrele didactice din domeniul EA, cu ajutorul cărora pot fi validate competențele deja existente, pot fi identificate nevoile pentru dezvoltarea competențelor suplimentare și poate fi planificată, într-o manieră direcționată, dezvoltarea profesională continuă. Datorită caracterului transnațional și orientării spre definirea standardelor, aceste proiecte și profilurile de competențe derivate au constituit un interes deosebit în crearea Curriculum-ului globALE.
- **Un bun formator pentru adulți în Europa (AGADE) (2004 - 2006):** În cadrul proiectului, realizat cu parteneri din Estonia, Irlanda, Lituania, Letonia, Norvegia, Portugalia, Suedia și Ungaria, au fost elaborate standardele minime pentru formatorii europeni din domeniul EA, precum și un curriculum al unui curs de formare, construit în această bază. Standardele se referă la patru roluri diferite ale unui formator pentru adulți: Profesor, Îndrumător, Facilitator și Formator⁷. În total au fost elaborate și grupate în funcție de 16 criterii, inclusiv criteriile care se referă la o anumită persoană sau criteriile care se referă la domeniul profesional.
- **Validarea competențelor psiho-pedagogice informale și non-formale ale formatorilor pentru adulți (VI-NEPAC) (2006 - 08):** În cadrul proiectului, realizat cu parteneri din Germania, Franța, Malta, România și Spania, a fost creat un instrument pentru validarea competențelor psiho-pedagogice ale profesorilor (formatorilor) din domeniul EA. Acest instrument, numit "Validpack", cuprinde un model de competențe diferențiate, care include următoarele blocuri: "cunoștințe", "managementul formării", "evaluarea și valorificarea învățării", "motivație și consiliere" și "dezvoltarea personală și profesională".
- **Căile flexibile de profesionalizare pentru formatorii pentru adulți între nivelurile 6 și 7 ale EQF (Flexi-Path):** În cadrul proiectului, realizat cu parteneri din Germania, Estonia, Marea Britanie, Italia, România, Elveția și Spania, a fost elaborat un portofoliu al competențelor pentru formatorii pentru adulți de înaltă calificare. Acesta identifică competențele în trei domenii (Învățare - Oameni - Practică), relevante pentru formatorii pentru adulți, care își asumă responsabilitatea pentru planificare, management și leadership dincolo de cadrul activității de predare⁸. Instrumentul se bazează pe Cadrul European al Calificărilor (EQF).
- **Competențe-cheie ale specialiștilor în domeniul învățării pentru adulți (2010):** Studiul la nivel european, realizat de Institutul olandez *Research voor Beleid*, a urmărit să identifice cerințele față de competențele-cheie ale formatorilor pentru adulți din Europa și să creeze un cadru de referință corespunzător pentru "Competențele-cheie ale specialiștilor în domeniul învățării pentru adulți". Cadrul de referință acoperă întregul domeniu profesional al EA, inclusiv toate rolurile și funcțiile profesionale posibile. În cadrul proiectului propriu-zis nu a fost făcută nicio distincție privind anumite subdomenii ale EA sau rolurile profesionale individuale. Cu toate acestea, cadrul de referință oferă un punct de plecare pentru aceasta⁹.

⁵ www.wba.or.at/studierende/kompetenzen_zertifikat.php (Ultima accesare: 08.10.2015)

⁶ <http://collections.europarchive.org/tna/20110214161207/http://www.lluk.org/wp-content/uploads/2010/11/new-overarching-standards-for-ttt-in-lifelong-learning-sector.pdf> (Ultima accesare: 08.10.2015). În 2013 DTLLS a fost înlocuită cu Diploma în Educație și Formare (DET).

⁷ http://www.vabaharidus.ee/public/files/LPIA_Agade_A4.pdf (Ultima accesare: 08.10.2015)

⁸ <http://www.flexi-path.eu/> (Ultima accesare: 08.10.2015)

⁹ http://www.ginconet.eu/sites/default/files/Key_Competences_For_Adult_Educators.pdf (Ultima accesare: 08.10.2015)

- **Formator calificat (QF2Teach) (2009 - 2011):** În cadrul proiectului, realizat cu implicarea partenerilor din Germania, Marea Britanie, Italia, Țările de Jos, Polonia, România, Suedia și Elveția, în țările partenere a fost efectuat un studiu prin metoda Delphi în problema competențelor pe care trebuie să le posedă cadrele didactice din domeniul formării continue, independent de contextul lor specific de muncă. În baza rezultatelor studiului, a fost creat un catalog, ce cuprinde nouă competențe de bază. Acestea au fost elaborate în detaliu sub forma unui cadru de calificare¹⁰, bazat pe Cadrul European al Calificărilor (EQF).

Procesul de elaborare

Dezvoltarea programului Curriculum globALE a fost realizată în mai multe etape:

Programele de formare existente au fost analizate în mod sistematic din punctul de vedere al subiectelor și al conținutului, în special s-a acordat atenție deosebită rezultatelor vizate ale învățării și competențelor. Scopul etapei a fost de a evidenția nucleul comun, care ar fi relevant pentru toate țările și proiectele analizate.

- În urma acestei examinări au fost identificate preliminar domeniile tematice de bază ale curriculum-ului-țintă, care ar trebui să fie acoperite de un modul separat pentru fiecare dintre subiectele determinate.
- Mai apoi, în cadrul unui proces etapizat au fost elaborate modulele distincte, s-au formulat obiectivele învățării, competențele și conținuturile tematice. Anumite elemente dintre cele elaborate au fost comparate în mod repetat cu modelele naționale și europene de referință, menționate mai sus. În felul acesta, a fost asigurată concordanța curriculum-ului cu standarde internaționale existente.
- În plus față de această comparație cu modelele existente, în timpul etapei de elaborare, grupul de proiect a obținut feedback din partea unor experți și colegi cu privire la proiectele interimare. Acest feedback a fost luat apoi în considerare la procesul de lucru asupra curriculum-ului. De-a lungul procesului de elaborare, schemele și proiectele modulelor au fost schimbate de mai multe ori.
- Prima schiță de proiect a curriculum-ului integral a fost discutată și aprobată în cadrul unui atelier de lucru cu participarea experților din domeniul educației adulților – teoreticieni și practicieni, la sfârșitul anului 2012. În baza discuțiilor, proiectul de față a fost ulterior revizuit în urma unui atelier cu participarea experților.
- Primele testări în teren ale curriculum-ului revizuit au fost efectuate în unele din țările partenere din cadrul DVV International, începând cu anul 2013. Experiența acumulată a fost reflectată în cea de-a doua ediție revizuită a Programului Curriculum globALE, precum și în crearea site-ului CG și în curs de elaborare a unor diverse materiale-suport, care pot fi accesate prin intermediul acestui site (www.curriculum-globale.de).

3. Unele considerații privind caracterul global al Programului Curriculum globALE

Cu toate că lista de mai sus conține exemple de proiecte internaționale, care se extind dincolo de granițele naționale, aceasta nu ar trebui să deruteze referitor la faptul că până în prezent majoritatea proiectelor și inițiativelor privind calificarea formatorilor pentru adulți au un caracter național. Ele sunt destinate pentru aplicare într-un context cultural și social specific și au apărut, în consecință, pe o astfel de bază. Faptul că astfel de proiecte se concentrează adesea pe roluri și competențe similare a condus la dezvoltarea unui șir de proiecte în Europa, care se extind dincolo de frontierele naționale, aceasta referindu-se și la proiectele enumerate mai sus. La nivel mondial însă, în sensul extinderii lor pe toate continentele, nu au fost făcute până în prezent încercări vizibile de elaborare a profilurilor comune de competențe sau a standardelor de calificare și dezvoltare a unor programe comune pe această bază. Parțial, acest lucru este condiționat de caracterul complex al cooperării internaționale, dar în același timp el se datorează mai mult unor puncte de vedere diferite privind EA și specialiștii care lucrează în acest domeniu.

Subiectul acesta a fost abordat în repetate rânduri în cercurile profesionale la nivel internațional, inclusiv la conferința CONFINTEA VI, desfășurată în Belém, și are un rol important în cadrul Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (SDGs). Într-o perspectivă globală, rolurile profesionale ale formatorilor pentru adulți acoperă un spectru extrem de larg. Există opinii foarte diferite cu privire la sarcinile care sunt atribuite domeniului de competență al unui formator pentru adulți și la calificările necesare acestuia. În unele țări, formatorii pentru adulți pot fi pur și simplu orice persoană, care este capabilă să citească și să scrie și care are abilitatea să-i învețe aceasta pe alții. Doar în câteva cazuri, există o formă specială de pregătire, necesară pentru a îndeplini această sarcină de predare. În multe țări, principala sarcină a formatorului pentru adulți este transmiterea informației, cu alte cuvinte, aceasta este foarte asemănătoare cu imaginea tradițională a unui profesor. Dimpotrivă, în alte țări se observă o schimbare vădită a viziunii asupra rolului formatorului pentru adulți, viziune orientată spre funcția de ghidare,

¹⁰ http://asemllhub.org/fi/www.dpu.dk/ASEM/events/RN3/QF2TEACH_Transnational_Report_fi_nal_1_.pdf (Ultima accesare: 08.10.2015)

sprijin și facilitare. Instructor, facilitator, moderator, consultant și îndrumător sunt nume de roluri pentru formatorii pentru adulți, care reflectă această schimbare. Ele câștigă tot mai mult teren pe lângă termenii clasici, cum ar fi formator (pentru adulți), profesor (pentru adulți) și specialist în educația adulților. Unii dintre acești termeni pun un accent mai mare pe funcția de transmitere a informației și pe competențele, abilitățile și deprinderile care urmează a fi formate. Alții acordă o atenție mai mare funcției de sprijin și facilitare, cu ajutorul căreia formatorul pentru adulți poate contribui la autorealizarea formabililor și dezvoltarea personalității acestora.

Schimbarea accentelor, menționate mai sus, de la funcția de transmitere la cea de facilitare are, de asemenea, consecințe asupra modului conceptual de proiectare a trainingurilor pentru formatorii din domeniul educației adulților. De exemplu, pe continentul Americii de Sud poate fi observată o puternică influență a ideilor lui Paulo Freire. Conceptul de conștiință critică (*conscientização*) a lui Freire a avut o puternică influență asupra conceptului de formator pentru adulți în America Latină, a cărui sarcină principală este percepută ca dezvoltarea gândirii critice (*reflexăocritica*) la formabili.

În multe țări în curs de dezvoltare este utilizat în mod frecvent termenul de *multiplicator*. Acest termen spune mult mai mult despre organizarea și structura educației adulților decât despre conținutul și funcția sa. Acest concept este util, deoarece nu este legat de un domeniu tematic specific și se concentrează în principal asupra metodelor de lucru cu adulții.

O altă diferență constă în furnizori și contextele instituționale ale educației adulților. Rolul formatorului pentru adulți diferă în funcție de faptul dacă activitatea se desfășoară într-un sistem de educație formală, în forme organizaționale de stat sau în sectorul societății civile, în care organizațiile non-guvernamentale furnizează programe educaționale.

Prezentul curriculum nu se bazează pe unul dintre conceptele de rol menționate mai sus, ci le cuprinde pe toate în ceea ce privește nucleul lor comun. În practică, separarea clară a rolurilor menționate mai sus nu este întotdeauna posibilă, iar rezultatul este adeseori un amestec de roluri. Curriculum-ul de față reflectă această tendință. Esența comună a diferitor roluri se regăsește în competențele de bază, pe care ar trebui să le aibă formatorii pentru adulți, indiferent de contextul cultural, instituțional sau tematic al activității lor. Prezentul Curriculum este construit pe acest set de competențe de bază. Specificarea concretă a competențelor implică în mod necesar o anumită concepție despre rolul formatorului pentru adulți, adică curriculum-ul stabilește un standard.

Având în vedere existența unor condiții diferite pentru educația adulților în diferite țări și regiuni, acest standard se referă în mod conștient doar la rezultate scontate (factori de ieșire) – competențele care urmează să fie formate și a căror definiție în curriculum nu este specificată în raport cu contextul. În ceea ce privește transmiterea informației (factorii de intrare), adică conținutul și exemplele concrete pentru implementarea unui program de formare, curriculum-ul oferă suficient spațiu pentru includerea unor elemente specifice locale, culturale etc. în design-ul conceptual al proiectului. Componentele variabile ale curriculum-ului permit asemenea modificări.

Ca și în cazul conceptului de EA, rolul formatorului pentru adulți depinde de context, precum și de aspectele economice, factorii sociali și tendințele din domeniul educației. Prin urmare, acestea creează un anumit cadru pentru un curriculum, care își propune să fie implementat în toate țările, regiunile și zonele subordonate. Pe de altă parte, conștientizarea necesității de profesionalizare a EA s-a răspândit într-o asemenea măsură la nivel mondial, încât în capitolul privind calitatea EA, Cadru de Acțiune de la Belém solicită în mod expres: “îmbunătățirea formării, consolidarea capacităților, ameliorarea condițiilor de muncă și profesionalizarea formatorilor pentru adulți, de exemplu, prin stabilirea de parteneriate cu instituțiile de învățământ superior, asociațiile profesorilor și organizațiile societății civile”¹¹. La fel, în cadrul Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, un scop important îl reprezintă Obiectivul 4: Asigurarea educației incluzive și a educației de calitate pentru toți, promovarea învățării pe tot parcursul vieții vor determina până în 2030 “creșterea substanțială a furnizării de cadre didactice calificate, inclusiv prin cooperarea internațională pentru formarea cadrelor didactice în țările în curs de dezvoltare”. Anume aceste tendințe globale, precum și programele existente deja și angajamentul diferiților actori și organizații de a contribui la creșterea calității EA, prin profesionalizarea domeniului respectiv, constituie baza pentru realizarea acestui proiect, care are drept scop dezvoltarea unui curriculum global. Programul Curriculum globALE urmărește scopul de a sprijini profesionalizarea domeniului EA prin specificarea competențelor de bază, care servesc drept cadru de referință pentru calificarea formatorilor pentru adulți, independent de domeniul concret de activitate al acestora. Acest program are un caracter global, nu numai în sens geografic, dar și în sensul că el întrunește formatorii care activează în sfera educației profesionale continue, specialiștii care se ocupă de alfabetizare, cadrele didactice care lucrează în școlile de stat, precum și activiștii din cadrul mișcărilor sociale, implicați în evenimente educaționale.

¹¹ <http://uil.unesco.org/home/news-target/belem-framework-for-action/0120c832d6d63fe6fb798a346c9b3419/> (Ultima accesare: 08.10.2015)

4. Programul Curriculum globALE și abordarea bazată pe drepturile omului

Programul Curriculum globALE utilizează abordarea bazată pe drepturile omului (Human Rights-Based Approach – HRBA) în proiecte de cooperare pentru dezvoltare: “Din perspectiva HRBA, drepturile omului determină relația dintre indivizi și grupurile cu drepturi întemeiate (deținătorii de drepturi), precum și dintre actorii statali și non-statali cu obligații corelative (purtătorii de obligații). Această abordare identifică deținătorii de drepturi (și drepturile lor) și, corespunzător, purtătorii de obligații (și obligațiile lor) și lucrează pe direcția consolidării capacităților deținătorilor de drepturi în realizarea drepturilor lor, precum și a capacităților purtătorilor de obligații pentru a-și îndeplini obligațiile lor”¹². Ideea este că, în loc de a fi un serviciu oferit în funcție de disponibilitate, educația este un drept garantat, care trebuie să fie livrat de “purtătorii de obligații”.

EA se descrie ca fiind un drept fundamental cu diverse ocazii, în special în cadrul Educației pentru Toți (EPT) și în textul Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale:

“13 (d) Educația fundamentală trebuie încurajată sau intensificată cât mai mult posibil pentru acele persoane care nu au parcurs sau nu au finalizat întregul curs al studiilor primare”.

În esență, EA este una dintre condițiile prealabile pentru dreptul de autoîmplinire și realizare la maxim a propriului potențial. În cadrul programului Curriculum globALE această ipoteză fuzionează cu conceptul de calitate.

Asigurarea dreptului la educație pentru adulți revine cel puțin la trei grupuri cu responsabilități diferite:

Rolul statului și al societății civile:

Din perspectiva unei înțelegeri sistemice, calitatea cuprinde toate elementele procesului de învățare și subliniază importanța vitală a facilitatorilor calificați în procesele de învățare. În scopul îndeplinirii obligației pentru asigurarea dreptului la educație, statul împreună cu societatea civilă trebuie să furnizeze sisteme adecvate pentru a permite persoanelor fizice să se implice în procesul de învățare pe tot parcursul vieții. La nivel intermediar, trebuie să fie format personalul calificat, să fie asigurate condițiile de lucru adecvate, inclusiv oferirea unei remunerări rezonabile. La nivel local, spațiile de învățare pentru adulți trebuie să fie accesibile și bine dotate, pentru a satisface nevoile formabililor. Într-un cuvânt, statul și societatea civilă trebuie să asigure un mediu care să încurajeze învățarea pe tot parcursul vieții pentru toți.

Rolul specialiștilor în educația adulților:

Prima concluzie a Organizației Națiunilor Unite, bazată pe abordarea drepturilor (Rights-Based Approach – RBA), este aceea că “Oamenii sunt recunoscuți ca fiind niște actori-cheie în procesul propriei dezvoltări, și nu receptori pasivi de mărfuri și servicii”. În consecință, specialiștii din domeniul EA ar trebui să depună străduință pentru a încuraja participanții de a se preocupa de propriile lor interese și de a-și atinge aspirațiile. Aplicarea cunoștințelor metodologice le va permite participanților să-și asume un rol activ în procesul de învățare și, în funcție de circumstanțele apărute, îi va sprijini în abordarea problemelor de care sunt interesați.

Rolul participanților:

Educația nu este un produs care trebuie consumat, ci un proces care solicită implicare. Chiar dacă se creează un mediu favorabil, actul de cunoaștere se realizează de către cei care învață, prin urmare, ei își asumă responsabilitatea pentru un rezultat de succes al învățării. Acest act cuprinde atitudinile, competențele și comportamentul față de învățare, dar și procesul propriu-zis. Participarea este un proces bidirecțional, care va funcționa numai în cazul dacă există posibilitatea de a face acest lucru.

Pentru participanți aceasta atrage după sine dreptul și posibilitatea de a iniția învățarea autodirijată, cum ar fi cercurile de învățare, dacă este necesar.

Rolurile acestor trei grupuri de subiecți se completează reciproc, făcând posibilă învățarea specifică la adulți, satisfacerea nevoilor și așteptărilor, acumularea experienței, care trebuie să fie transmisă părților interesate, pentru a oferi un sistem funcțional al învățării pe tot parcursul vieții. Programul Curriculum globALE este destinat pentru a-i sprijini pe formatorii pentru adulți, ca aceștia să-și îndeplinească cât mai bine posibil rolul lor.

¹² <http://hrbportal.org/the-human-rights-based-approach-to-development-cooperation-towards-a-common-understanding-among-un-agencies> (Ultima accesare: 08.10.2015)

5. Principiile programului Curriculum globALE

Programul Curriculum globALE este construit pe o serie de principii generale, care urmează să fie prezentate mai jos: orientarea spre competențe, orientarea spre acțiune, orientarea spre participant și orientarea spre învățarea durabilă.

Orientarea spre competențe

După cum s-a menționat mai sus, programul Curriculum globALE este bazat pe principiul orientării spre competențe. În acest sens, el se armonizează cu tendința care a dominat mult timp în domeniul educației, și anume orientarea spre “rezultat”, în conformitate cu prioritățile politicii educaționale. Dezbaterile privind profesionalismul și calitatea educației continue sunt, de asemenea, tot mai des orientate spre această logică.

Competența reprezintă un concept complex. Acesta este un factor comun al tuturor definițiilor curente ale termenului. Definiția oferită de OCDE în 2005 este formulată în felul următor:

O competență este mai mult decât doar cunoștințe și abilități. Ea implică abilitatea de a satisface cerințele complexe, prin valorificarea și mobilizarea resurselor psihosociale (inclusiv aptitudini și atitudini) într-un anumit context (OECD 2005).

În consecință, competența include un număr de elemente separate (cunoștințe, abilități, viziuni etc.), precum și abilitatea de a face ca acestea să interacționeze unele cu altele și să fie aplicate corespunzător în situații concrete. În acest sens, competența se referă la abilitatea de a acționa în anumit context, de exemplu, în contextul activității profesionale a unui formator pentru adulți.

Programul Curriculum globALE are drept scop dezvoltarea abilității de a acționa în acest mod, luând în considerare elementele menționate mai sus ale competenței în cadrul programului curricular.

Curriculum-ul prevede atât dezvoltarea abilităților și deprinderilor cognitive, cât și abilitatea de autoanaliză pentru verificarea propriilor opinii și valori și coordonarea aspectelor motivaționale și emoționale. Un alt element-cheie, considerat de importanță majoră în curriculum, este înțelegerea unui context social mai larg, care formează în mod semnificativ condițiile de bază pentru activitatea fiecărui formator pentru adulți. Aici sunt incluse nu numai condițiile politice și condițiile sistemului juridic al unei țări sau al unei regiuni, dar, respectiv, și conceptele predominante și viziunile asupra EA, inclusiv opiniile ascunse, neexprimate. Înțelegerea sau prejudecățile care există într-o societate sau o cultură privind învățarea și predarea la adulți reprezintă o condiție legată de context, care influențează asupra activității formatorilor pentru adulți. Prin urmare, reacția conștientă la acest aspect constituie o parte integrantă a competenței bazată pe deprinderi fundamentale ale formatorilor pentru adulți.

Orientarea spre acțiune

Programul Curriculum globALE include nu numai competențele profesionale, dar și calitățile personale și deprinderile sociale. Aplicarea cunoștințelor este legată de modul în care formatorii pentru adulți interacționează cu formabilii la nivelul individual sau de grup. Pe lângă aceasta, ea este legată, de asemenea, de capacitatea de învățare pe tot parcursul vieții. Curriculum-ul prevede corelație între teorie și practică. Constatările științifico-teoretice cu privire la procesul de învățare la adulți reprezintă piatra de temelie și constituie o condiție inerentă pentru aplicarea practică și exercițiu, precum și pentru analiza și dezvoltarea acestora cu scopul creării unor practici reflexive. În ceea ce privește punerea în aplicare a curriculum-ului, o condiție esențială este corelarea fazelor de achiziție a cunoștințelor teoretice cu fazele aplicării lor în practică. Doar o asemenea modalitate face posibilă satisfacerea cerințelor înaintate față de formatorul pentru adulți, care trebuie să fie o persoană competentă și să acționeze în mod profesionist.

Forma ideală de implementare a curriculum-ului ar include practica profesională reală ca element integrant. Aceasta ar necesita divizarea secvențelor de formare pe o perioadă mai lungă de timp, cu introducerea între blocurile teoretice a etapelor practice pentru participanți, adică se presupune utilizarea modelului următor: Intrarea informației – Experiență practică – Reflecție asupra activității practice:

La rândul său, etapa de intrare ar putea fi construită apoi pe rezultatele analizei experienței practice, creându-se astfel un model circular de îmbunătățire a procesului, așa cum indică săgețile din schema de mai sus.

În pauzele dintre module, participanții urmează să aplice ceea ce au dobândit nou la curs, în proiectarea și implementarea sesiunilor de învățare pentru adulți. Cursanții vor fi sprijiniți de către un mentor și încurajați să reflecteze împreună asupra experiențelor de predare.

Orientarea spre participant

Orientarea spre participant este un principiu central al educației adulților, care, de asemenea, stă la baza programului Curriculum globALE. Curriculum-ul permite o marjă de libertate în forma actuală de implementare, ceea ce lasă loc pentru adaptarea conținutului și metodelor la condițiile și nevoile participanților. Acest lucru se aplică deja pentru modulele curriculum-ului de bază. Posibilități și mai mari pentru abordarea flexibilă și ajustarea individuală sunt oferite de către acele părți variabile ale curriculum-ului, care pot fi proiectate în mod liber, în funcție de specificul local și nevoile grupului-țintă.

Orientarea spre participant include, de asemenea, aspecte suplimentare: relevanța și legătura cu realitatea a conținuturilor de învățare și a metodelor adecvate participanților, luarea în considerare a experienței și cunoștințelor formabililor, precum și relațiile dintre formator și participanți, bazate pe egalitate și respect reciproc.

Pe parcursul etapei de implementare, aceste principii necesită, printre alte lucruri, o comunicare constructivă și motivațională, o organizare flexibilă a cursului și o varietate de metode, care pot lua în considerare diferitele nevoi și cerințe.

Învățarea durabilă

Educația și învățarea în rândul adulților ar trebui să consolideze capacitatea participanților de a învăța în mod eficient, astfel încât rezultatele învățării să fie de lungă durată și să formeze baza pentru învățarea ulterioară. Prin urmare, EA are sarcina nu doar de a preda conținutul, ci și de a-i ajuta pe cei care învață să-și dezvolte metacogniția (abilitatea de a reflecta asupra propriului proces de învățare) și de a-i familiariza cu instrumentele și tehnicile necesare pentru a facilita procesul lor de învățare autoorganizată. O sarcină importantă este creșterea motivației pentru învățarea continuă, în combinație cu abilitățile de identificare, reflecție și îmbunătățire a propriului proces de învățare. Aceasta este, de asemenea, o condiție prealabilă pentru capacitatea de a aplica cu succes cunoștințele și competențele în diferite contexte și de a le combina cu noi cunoștințe și competențe.

Formarea abilităților nu doar de învățare, dar și a celor de învățare eficientă este necesară pentru ca adultul să continue învățarea pe tot parcursul vieții.

6. Prezentare generală a programului Curriculum globALE

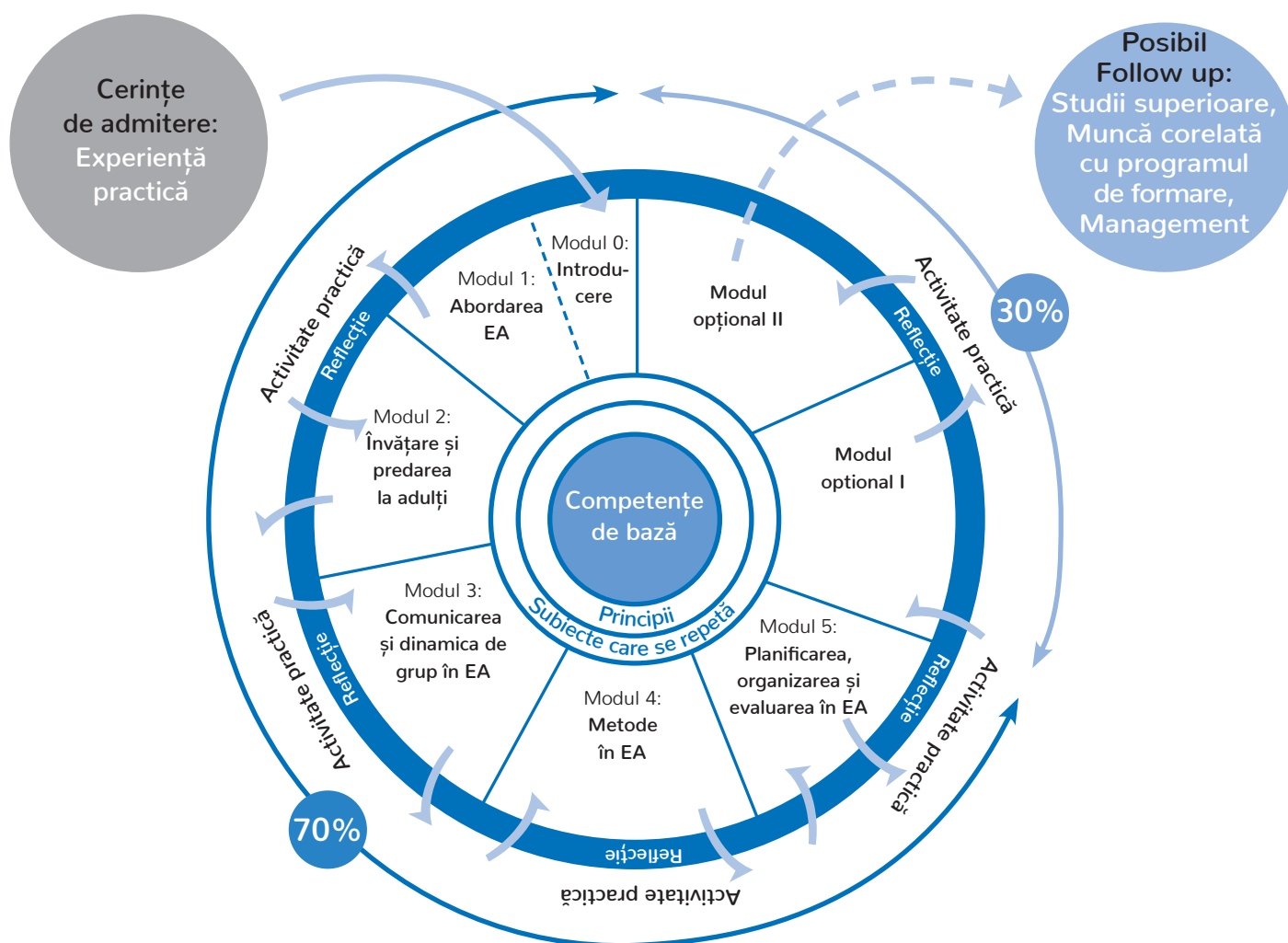
În această secțiune este explicat în detaliu fiecare element al programului Curriculum globALE și structura generală a acestuia. Volumul orelor de muncă și punctele ECTS sunt indicate în următoarea prezentare generală, acestea pot fi folosite în cazul în care programul de formare CG este implementat integral. În cazul în care Recunoașterea Învățării Anterioare RPL se aplică pentru anumite părți ale curriculum-ului, datele referitoare la partea de predare, care a fost prevăzută, pot fi reduse în mod corespunzător.

În comparație cu prima ediție a programului Curriculum GlobALE, volumul orelor de lucru a fost adaptat – adică, în temei, a fost mărit – în lumina experienței dobândite în cadrul primelor implementări-pilot.

Întregului curriculum îi sunt alocate 33 puncte de credit ECTS¹³, care corespund unui volum de muncă de cca 830 de ore pentru participanți. Aceste 830 de ore sunt distribuite într-un șir de a) unități tematice și b) diferite tipuri de formate ale învățării.

În ceea ce privește **unitățile tematice**, programul Curriculum GlobALE cuprinde:

- un modul introductiv,
- cinci module tematice de bază,
- 1-3 module opționale (în funcție de mărime).

¹³ Potrivit "Sistemului European de Credite Transferabile și de Acumulare", 1 punct ECTS echivalează cu un "volum de lucru de 25-30 de ore" pentru cei care învață.

În ceea ce privește **formatele de învățare**, programul Curriculum GlobALE include:

- secvențele predate în cadrul fiecărui modul;
- activități de studiu individual al participanților în cadrul fiecărui modul;
- activități practice de sprijin – participanții le aplică și reflectează asupra celor învățate în condițiile reale de lucru; mentoratul și ghidajul sunt asigurate de formatori;
- evaluarea finală, care poate fi o combinație de diferite formate de evaluare, dar care ar trebui să includă, în orice caz, și o parte practică, de exemplu, elaborarea unui concept de formare de către participant.

În ceea ce privește **unitățile tematice**, raportul dintre modulele de bază, pe de o parte, și modulele opționale, pe de altă parte, este aproximativ 70:30, ceea ce înseamnă: aproximativ 570 de ore din timpul orelor de studiu ale participanților sunt rezervate pentru conținut, care include cele cinci module tematice de bază, în timp ce aproximativ 170 de ore sunt dedicate temelor alese în mod individual și subiectelor referitoare la modulele opționale.

În ceea ce privește **formatele de învățare**, raportul dintre secvențele predate și cele de studiu individual al participanților, pe de o parte, și activitatea practică de sprijin, pe de altă parte, este 60:40, ceea ce înseamnă: aproximativ 440 de ore sunt rezervate pentru participarea formabililor la curs și pentru lectură individuală și exercițiu, pe când 300 de ore sunt destinate pentru aplicarea de către formabili a celor învățate în condiții reale de lucru și reflecție, având sprijinul formatorului, care oferă ghidare și consultanță pe parcursul acestui proces.

După cum se poate observa din această distribuție, **activitatea practică de sprijin** are o importanță crucială în cadrul programului Curriculum globALE. Ea poate lua, de exemplu, următoarele forme:

- Experiența de formare este utilizată pentru aplicarea teoriei în condiții reale și pentru dezvoltarea și cizelarea în continuare a competențelor;
- Reflecția în “comunitățile de activitate practică”, observarea reciprocă, observarea activității specialiștilor și feedback-ul referitor la procesul de formare asigură o privire din exterior necesară pentru identificarea punctelor forte și punctelor slabe ale stilului de predare al cuiva;
- Mentoratul și ghidarea oferite de către formatori în cadrul programului Curriculum globALE îi ajută pe participanți să poată face față provocărilor din practica educației adulților și să beneficieze de cunoștințele colegilor cu experiență;
- Pregătirea, planificarea și analiza sesiunilor de formare reprezintă o condiție necesară pentru performanța profesională a formatorilor și îmbunătățirea continuă a calității educației.

Distribuirea activității practice însoțitoare între **diferite module tematice** nu este, în cele din urmă, una fixă. Conducându-se de anumite reguli, participanții pot stabili propriile priorități. Singurele limite sunt următoarele:

- 250 de ore de activitate practică însoțitoare ar trebui să fie efectuate în cadrul celor cinci module de bază, iar 50 de ore – în cadrul modulelor opționale;
- Pentru fiecare modul al programului Curriculum globALE pot fi acreditate minim 25 și maxim 120 de ore de activitate practică de sprijin. Această regulă este necesară pentru ca activitatea practică să acopere un spectru tematic cât mai larg și pentru prevenirea situației când întregul volum de muncă este destinat unei singure teme.

În plus, există posibilitatea ca participanții cu experiență anterioară de formator pentru adulți să obțină 60 de ore acreditate din această experiență în contul cerinței generale de 300 de ore de muncă practică.

Pentru prezentarea generală privind distribuirea orelor și punctelor de credit corespunzătoare între diferite unități tematice și formate de învățare, a se vedea următorul tabel.

de la 1 an până la 2 ani

Denumirea modului	Conținutul de bază (teme)	Volumul de muncă	ECTS
Modulul 0: Introducere	<ul style="list-style-type: none"> • Informație despre programul Curriculum globALE • Informație despre activitatea de formare • Informație despre organizatorii activității de formare • Informație despre așteptările participanților • Așteptările programului Curriculum globALE față de participanți • Construirea relațiilor 	15 ore	0,5
Modulul 1: Abordarea educației adulților	<ul style="list-style-type: none"> • Înțelegerea varietății și diversității EA • EA în context național și global • EA ca profesie și rolul unui formator pentru adulți din perspectiva programului Curriculum globALE 	32 ore de instruire (=4 zile) 32 ore de studiu individual și evaluare	2,5
Modulul 2: Învățarea și predarea la adulți	<ul style="list-style-type: none"> • Studiarea bazei teoretice • Activitatea didactică în EA • Forme ale cunoașterii • Învățarea la adulți • Motivația în EA 	32 ore de instruire (=4 zile) 32 ore de studiu individual și evaluare	2,5
Modulul 3: Comunicarea și dinamica de grup în educația adulților	<ul style="list-style-type: none"> • Comunicarea în EA • Dinamica de grup în EA 	32 ore de instruire (=4 zile) 32 ore de studiu individual și evaluare	2,5
Modulul 4: Metodele EA	<ul style="list-style-type: none"> • Integrarea metodelor în activitatea de instruire • Privire de ansamblu asupra metodelor 	32 ore de instruire (=4 zile) 32 ore de studiu individual și evaluare	2,5
Modulul 5: Planificarea, organizarea și evaluarea în educația adulților	<ul style="list-style-type: none"> • Fazele ciclului profesional de activitate a unui formator pentru adulți • Analiza nevoilor • Planificarea • Organizarea • Evaluarea • Asigurarea calității 	32 ore de instruire (=4 zile) 32 ore de studiu individual și evaluare	2,5
Modul (-e) opțional(-e)	<ul style="list-style-type: none"> • Regional-geografice • Pentru grup-țintă specific • Cu referire la un subiect specific • Cu referire la o situație specifică • Cu referire la un regulament specific 	64 ore de instruire 56 ore de studiu individual și evaluare	5
Aplicare practică și exerciții: 300 de ore			12
<ul style="list-style-type: none"> - module de bază: 250 de ore, module opționale: 50 de ore; - distribuția pe module poate varia; minim per modul de bază: 25 de ore, maxim per modul de bază: 120 de ore; - pentru a fi incluse: participanții pregătesc, desfășoară și analizează cel puțin 3 sesiuni proprii (75 de ore); - până la 60 de ore de experiență anterioară a participanților ca formator pot fi luate în considerare drept aplicare în practică. 			
Evaluarea finală (de exemplu, conceperea unui stagiu de formare și aplicarea în practică: 75 de ore)			3
Total module de bază: 570 de ore	160 ore de instruire 160 ore de studiu individual și evaluare 250 ore de aplicații practice	12,5 10	
Total modul(-e) opțional(-e): 170 de ore	64 ore de instruire 56 ore de studiu individual și evaluare 50 ore de aplicare în practică	5 2	
Total modul introductiv și evaluare finală: 90 de ore	15 modul introductiv 75 evaluare finală	3,5	
Total:	830 de ore	33 ECTS	

Structura programului Curriculum globALE: Prezentare detaliată

Modulele trebuie privite ca unități independente. Cu toate acestea, există mai multe conexiuni tematice și factori de legătură, care ar trebui să fie evidențiați și luați în considerare pe parcursul implementării curriculum-ului.

Acest lucru se referă în special la relația dintre modulele “Învățarea și predarea la adulți” și “Metodele EA”. Modulul destinat metodelor se bazează pe modulul “Învățarea și predarea la adulți”, care are drept obiectiv să scoată în evidență înțelegerea principiilor didactice de bază. În centrul atenției acestui modul sunt principiile teoretice care urmează să fie ilustrate și analizate în baza unor exemple individuale specifice (metode). În modulul “Metodele EA” acest lucru se aplică viceversa: modulul servește la stabilirea unei game largi de metode, care sunt utilizate în diferite scopuri practice în cadrul activităților didactice ale formatorului. Acest lucru nu înseamnă că modulul trebuie să fie limitat în totalitate la prezentarea și testarea metodelor. Dimpotrivă, este necesară în mod expres analiza metodelor și stabilirea legăturilor cu principiile teoretice studiate anterior. Prin urmare, modulele “Învățarea și predarea la adulți” și “Metodele EA” nu reprezintă în niciun fel delimitarea strictă a teoriei și practicii în două unități separate, dar creează mai degrabă diferite domenii de interes în relația teorie-practică, care este privită întotdeauna ca un tot întreg.

Pentru a confirma că abilitățile necesare au fost dobândite, participanții trebuie să demonstreze:

- Abilitatea de a proiecta un curs la propria alegere, în conformitate cu nevoile și cerințele participanților;
- Abilitatea de a facilita o sesiune de învățare, în conformitate cu principiile dinamicii de grup, psihologia EA etc.

Prezența ambelor abilități poate fi stabilită de către formatorii responsabili de implementarea programului Curriculum globALE, prin revizuirea documentelor de planificare / planului activității de formare și observare a unei sesiuni de instruire oferite de către participant.

7. Îndrumări privind implementarea programului Curriculum globALE

În ceea ce urmează sunt prezentate câteva premise generale privind participanții, formatorii și furnizorii de formare. Pentru indicații mai detaliate, puteți consulta materiale suplimentare de pe site-ul CG sau contactați echipa CG din Bonn.

7.1. Aspecte transversale

Există mai multe teme și principii care ar putea fi subiecte pentru modulele opționale, dar din moment ce ele au valoare la nivel global, așa cum se menționează în numeroase documente internaționale, inclusiv Cadrul de Acțiune de la Belém, acestea ar trebui să fie considerate drept aspecte transversale, adică oarecum omniprezente (de exemplu, ca parte a rolului social al formatorului pentru adulți, ca parte a materialului de studiu, ca subiect de discuție în grup sau a altor metode etc.). Aceste teme / principii sunt:

- Abordarea sensibilă de gen** în domeniul educației și învățării în rândul adulților, care ar trebui să ofere participanților posibilitatea de a include aspectele egalității de gen și elementele-cheie de gestionare a diversității în practica lor educațională. Procesul de formare ar trebui să sporească conștientizarea aspectelor de gen, sensibilitatea față de alte culturi, deschiderea pentru diversitate și abilitatea de a lucra, ținând cont de problematica sensibilă de gen. Participarea, incluziunea și echitatea, lărgirea drepturilor și oportunităților femeilor și altor grupuri vulnerabile – aceste principii stau la baza profilului formatorului pentru adulți.
- Dezvoltarea durabilă și schimbările climatice** sunt tratate în contextul drepturilor omului, în special al drepturilor generațiilor viitoare și al responsabilității față de acestea și față de mediul înconjurător. Conform menționărilor făcute de către Asociația din Asia de Sud și din zona Pacificului pentru Educația Primară și Educația Adulților (ASPBAE), “Educația pentru dezvoltare durabilă este un cadru mai larg al educației, care urmărește integrarea valorilor, principiilor și practicilor de dezvoltare, care să permită abordarea problemelor sociale, economice, culturale și de mediu, cu care se confruntă oamenii în secolul al XXI-lea”¹⁴.
- După cum se menționează în *Cadrul de Acțiune* de la Belém, educația și învățarea în rândul adulților ar trebui să contribuie la **dezvoltare durabilă, pace și democrație**. Prin urmare, implementarea curriculum-ului se bazează pe valorile emancipatoare, umaniste și democratice și este orientată spre dezvoltarea abilității participanților de a activa într-un mod democratic, având o viziune largă, dând dovadă de sensibilitate și fiind deschiși față de alte culturi. Viziunea unei “lumi în care conflictele violente sunt înlocuite cu dialogul și

¹⁴ <http://www.aspbae.org/node/46> (Ultima accesare: 08.10.2015)

cultura păcii, bazate pe justiție” – așa cum a fost descrisă în Declarația de la Hamburg privind învățarea în rândul adulților / CONFINTEA V¹⁵ – cere crearea unei astfel de atmosfere în timpul activităților de formare și solicită abilitatea formatorului de a-i inspira pe participanți să lucreze în mod similar în cadrul propriei practici privind EA.

7.2. Nucleul de bază și elementele variabile

Crearea unui curriculum global privind educația și învățarea în rândul adulților, care ar fi utilizat în întreaga lume, în toate țările, poate părea a fi o sarcină imposibilă, având în vedere contextele sociale și culturale extrem de diferite. Cu toate acestea, inițiatorii curriculum-ului de față consideră că rolul formatorului pentru adulți, așa cum este conceput în programul Curriculum globALE, se bazează pe un sistem de valori și principii, care sunt relevante în întreaga lume. Din perspectiva programului Curriculum globALE, factorii pe care îi au în comun formatorii pentru adulți din întreaga lume sunt:

- sarcina de a sprijini procesele de învățare la adulți;
- misiunea de a sprijini emanciparea și autodeterminarea cursanților adulți;
- recunoașterea formabililor adulți ca persoane “cu o anumită vârstă”, adică persoane mature și responsabile, care în mod decisiv (co)determină procesul lor de învățare.

Pentru programul Curriculum globALE aceste principii formează o temelie indispensabilă. Mai mult decât atât, curriculum-ul oferă un spațiu suficient pentru variabilitate, care permite satisfacerea unor nevoi diferite în cazuri aparte. Conceptul programului Curriculum globALE recunoaște existența diversității culturale și a obiceiurilor, precum și condițiile-cadru sociale, politice și economice, care sunt luate în considerare în mod corespunzător. Aceasta se datorează parțial posibilității de libertate în proiectarea componentelor din cadrul celor cinci module de bază și, în special, datorită părții variabile din curriculum (modulele opționale), care poate fi proiectată în întregime în mod liber și reprezintă 30 la sută din volumul total al curriculum-ului.

Variabilitatea și libertatea de proiectare se pot referi la diferite aspecte:

- Aspectele regional-geografice, care să permită exprimarea nevoilor specifice pe plan local. Ceea ce face ca un mediu local să fie deosebit – fie că este vorba de un obicei specific, subiecte actuale pentru comunitatea locală sau concepte speciale, care în anumite regiuni, țări sau continente au un rol mai important decât în altele – toate acestea pot fi luate în considerare.
- Aspectele determinate de specificul grupului-țintă (în cazul dat grupul-țintă se referă la adulții cu care participanții la curs lucrează în momentul de față sau vor lucra pe viitor în calitate de formator pentru adulți): în funcție de particularitățile și caracteristicile acestora (sex, vârstă, educație, experiență profesională, etnie, handicap etc.), care sunt relevante pentru aceste grupuri-țintă la nivel specific local, sau de interesele și obiectivele urmărite, luând parte la un program educațional (alfabetizare, abilitare etc.), pot fi create direcționat anumite domenii-cheie în partea variabilă a curriculum-ului.
- Aria tematică și aspectele specifice ale subiectelor: acestea oferă un spectru larg de modalități posibile în elaborarea curriculum-ului în termene concrete – începând cu stabilirea domeniilor-cheie de focalizare, de exemplu, pe educația de bază sau pe diferite domenii ale învățământului profesional și terminând cu seminarele clasice, conform tradiției stabilite în cadrul educației liberale. (**Nota traducătorului:** educația liberală nu are nimic de a face cu vreo doctrină politică, ci se referă în temei la o abordare axată pe formarea de abilități de a face față complexității, diversității și schimbării în viața modernă. A se vedea, e. g. <https://www.aacu.org/leap/what-is-a-liberal-education>). În caz de necesitate, pot fi utilizate, de asemenea, componente ale unor cunoștințe specifice, determinate profesional, și elemente ale materiilor didactice (de exemplu, didactica lingvistică, alfabetizare sau ceva similar).
- Sarcinile managementului în domeniul EA: componenta de bază a programului Curriculum globALE se focalizează pe activitatea de predare, care se desfășoară în contact direct cu cei care învață. Sarcinile organizaționale, de planificare și coordonare sunt acoperite numai în măsura în care acestea sunt în mod nemijlocit necesare la pregătirea și efectuarea activității de predare. Ar putea fi posibilă utilizarea părții variabile a curriculum-ului, pentru a acoperi un spectru mai larg de sarcini realizate de formatorul pentru adulți, plasând în mod deosebit accentul pe sarcinile legate de planificare, organizare și management, referitoare la instituție sau nivelul programului.

¹⁵ <http://www.unesco.org/education/uie/confintea/declaeng.htm> (Ultima accesare: 08.10.2015)

- Aspecte specifice situației: posibilitățile suplimentare pot rezulta din situații specifice – un anumit proiect care necesită un profil specific al formatorului pentru adulți; o situație de criză, de exemplu, în zonele de criză politică, în care este nevoie de oameni capabili să desfășoare în mod direcționat programe educaționale de intervenție.
- Aspecte reglementate specific: în unele cazuri, pot exista anumite prescripții referitoare la standardele de calificare a formatorilor pentru adulți, fie că acestea sunt determinate de legislația națională, fie prin reglementări stabilite la nivel de prestatori de servicii educaționale. Partea variabilă a curriculum-ului poate fi folosită pentru ajustarea programului de formare la standardele de calificare existente.

Cele 30 la sută, care sunt atribuite părții variabile a curriculum-ului, reprezintă un procentaj recomandabil. Acesta poate fi ajustat, de asemenea, la condițiile specifice fiecărei țări. De exemplu, un standard existent poate face oportună introducerea unui număr mai mare de părți variabile suplimentare. În alte cazuri, este posibil ca experiența anterioară și competențele participanților să fie luate în considerare și să influențeze structura întregului curriculum. În asemenea situații, procentul unităților structurate de predare și învățare, care urmează să fie realizate în partea variabilă a curriculum-ului, ar putea fi redus în mod corespunzător.

În niciun caz nu ar trebui să se producă în mod pur mecanic combinarea curriculum-ului de bază cu părțile variabile. Dimpotrivă, ambele părți trebuie corelate între ele. Părțile variabile pot servi la dezvoltarea sau lărgirea competențelor dobândite în cadrul părții de bază a curriculum-ului. Ele pot fi destinate, de asemenea, în mod special, utilizării și analizei critice a conținutului, abordat în partea de bază a curriculum-ului. Părțile variabile ar putea fi concentrate pe analiza situațiilor de caz sau ar putea să se ocupe de metodele specializate și aspectele lor specifice de utilizare. Aceasta ar avea ca rezultat o gamă largă de posibilități pentru adaptarea programului Curriculum globALE la un context specific de aplicare, fie că este o țară, fie o regiune, un grup-țintă, o situație sau un spațiu anume, într-un cuvânt, programul permite organizarea formărilor personalizate, adică acestea ar corespunde nevoilor unor diferite segmente de participanți. Mai întâi de toate, recomandările pentru ca participanții să efectueze propria lor practică de predare, precum și posibilitatea existentă de studiu individual, sunt un bun prilej pentru ajustarea programului la diversitatea geografico-culturală, la diferite nevoi și la caracterul diferențiat al EA în ansamblu.

7.3. Dezvoltarea versiunii "locale" CG

După introducerea programului Curriculum gloALE, acesta trebuie să fie ajustat la contextul instituțional și profesional specific, în scopul de a sprijini dezvoltarea sistemului existent al EA. Aceasta presupune că programul Curriculum globALE nu poate exista ca o soluție "de sine stătătoare", ci trebuie să fie integrat în contextul existent.

În general, se recomandă:

- Corelarea curriculum-ului local cu sistemele de formare deja existente;
- Implicarea tuturor părților interesate;
- Alinierea programului Curriculum globALE la politica națională și cerințele locale;
- Cooperarea la nivel regional.

Înainte de ajustarea programului Curriculum globALE la contextul local, se recomandă să se identifice care sunt cursurile și conceptele existente deja; această procedură ar trebui să se desfășoare cu participarea tuturor părților importante interesate. Acestea sunt, de obicei:

Guvernul: Ministerul Educației, Ministerul Muncii și / sau Economiei, Ministerul Asigurării Sociale, Ministerul Planificării;

Organizațiile internaționale: UNESCO, Grupul de coordonare pentru sectorul educațional, Campania Globală pentru Educație, respectiv ONG-urile și implementatorii internaționali (listele sunt disponibile pe devdir.org);

Subiecții sferei educaționale: universitățile, școlile profesionale, centrele de formare profesională a cadrelor didactice, centrele de educație a adulților și, respectiv, organizațiile-umbrelă care le-au creat, asociații ale formatorilor cu posibile suprapuneri: camere, ONG-uri, de ex., care activează în domeniul dezvoltării rurale.

Varianta finală a schemei respective va varia în mod semnificativ în funcție de tradițiile locale, priorități și nevoi. Pe baza acestei evaluări, ar trebui să fie format un grup de lucru, pentru a asigura ralierea programului la politicile guvernamentale și ale donatorilor, și care va stabili legătura cu actorii ce furnizează programe similare. În afară de aceasta, pentru planificarea și implementarea programului Curriculum globALE, este necesară asigurarea accesului la experți și resurse. Dezvoltarea conceptului de formare ar trebui să fie discutată cu membrii grupului de lucru, iar implementarea lui să folosească cât mai multe resurse comune posibile.

Înainte de realizarea implementării, care presupune satisfacerea nevoilor diferitor părți interesate, trebuie să fie luate în considerare infrastructura și resursele disponibile. În unele regiuni, cooperarea regională poate reduce costurile, prin intermediul dezvoltării în comun a materialelor pentru formare și utilizării TIC.

7.4. Implementarea CG-training

Deoarece curriculum-ul este structurat într-o manieră orientată spre competență, datele enumerate privind cadrul organizațional, care se referă la durata și volumul unor module individuale, reprezintă recomandări ce se bazează pe experiența dobândită în practică. O durată mai scurtă este posibilă în cazul în care participanții au deja un anumit nivel de cunoștințe. Pentru realizarea implementării curriculum-ului din perspectiva termenelor de timp, sunt posibile, în principal, diferite modele, acestea variind între organizarea unui curs intensiv *full-time* (desfășurat pe parcursul unei zile întregi) și divizarea programului pe unități de formare de scurtă durată, repartizate pe o perioadă mai lungă de timp. O importanță deosebită ar trebui să fie acordată îmbinării organice dintre etapele de formare și cele de studiu individual al participanților. Un scenariu ideal ar fi modelul în care "etapele de autoinstruire", de exemplu, aplicarea în practică și reflectarea asupra celor învățate, sunt încorporate între două etape de formare. În ceea ce privește modulele destinate formării, învățării și metodelor, aceasta ar necesita în mod ideal ca participanții să fi activat deja anterior în calitate de formatori. Etapele de formare ar putea pregăti participanții pentru etapele de studiu individual, ar sprijini aplicarea profesională a celor învățate, prin sarcini de lucru bine direcționate și analiză corespunzătoare. În acest fel, teoria și practica pot fi îmbinate în mod optim.

În ceea ce privește ordinea modulelor: se recomandă să se înceapă cu modulele 1 și 2, deoarece acestea oferă cunoștințe teoretice de bază și înțelegerea conceptului de educație și învățare în rândul adulților. Ordinea modulelor 3 - 5 poate fi tratată într-un mod mai flexibil.

În ceea ce privește condițiile necesare pentru crearea unui trainig CG, ar trebui respectate câteva reguli generale, prezentate mai jos:

Cerințe tehnice

Cerințele față de încăperile unde se vor desfășura activitățile de formare se bazează pe principiile învățării la adulți. Pentru adulți sunt necesare spații special adaptate. Acest lucru nu implică nicidecum faptul că încăperile trebuie să fie deosebit de mari, cu confort sporit sau dotate cu mobilier scump. Este important ca acestea să nu fie de felul clasicelor săli de clasă, în care profesorul predă stând în fața elevilor, iar ei sunt așezați în spatele băncilor tradiționale pentru școlari. Adulții trebuie să se simtă în largul lor în sălile de clasă și să aibă suficient spațiu pentru lucrul în grupuri mici și efectuarea exercițiilor. În ceea ce privește suporturile didactice, formatorii ar trebui să aibă la dispoziția lor mijloace tehnice și media corespunzătoare, fără nevoia ca acestea să fie specificate în detalii aici. Scopul este de a avea în dotare un nivel minim de facilități, care, pe lângă tabla clasică, ar trebui, să cuprindă, de asemenea, o tablă albă, un flip-chart, pin-panouri (table de plută) și un set de lucru pentru formator. În măsura în care este posibil, ar trebui să fie prevăzut un calculator cu proiector video, având în vedere cerințele general acceptate pentru alfabetizare în domeniul TIC.

Participanții

Nu există cerințe de eligibilitate prevăzute pentru participanți. Cu toate acestea, pentru că în curriculum se pune un accent deosebit pe activitatea practică și analiza acesteia, participanții trebuie să aplice competențele

dobândite în situații reale. În mod ideal, participanții ar trebui să aibă deja o experiență de formator în domeniul educației adulților, înainte ca ei să se implice în programul de calificare. Oricare ar fi situația, este necesar ca aceștia să aibă posibilitatea de a începe această activitate în timpul programului de calificare.

Formatorii

Cerințele impuse persoanelor (instructori, formatori etc.) care aplică curriculum-ul în activitatea de planificare și formare nu sunt definite în mod formal. Cu toate acestea, cunoștințele vaste în domeniul EA și experiența personală în cadrul acesteia reprezintă cerințe minime obligatorii. În cazuri aparte, pot fi implicați specialiști din domeniile respective (de exemplu, psihologie sau filologie), care nu au o experiență în EA, dar care trebuie să fie incluși în aceeași echipă cu formatorii experimentați, astfel încât să se asigure desfășurarea unui program de calitate.

Furnizorii de servicii educaționale

Instituțiile care implementează programul Curriculum globALE trebuie să aibă profilul profesional necesar (în termeni de cunoștințe, contacte cu formatorii și participanții lor, precum și infrastructură), pentru a oferi un mediu calitativ de învățare participanților la programul Curriculum globALE. Din moment ce o singură organizație, de cele mai multe ori, nu va fi în măsură să ofere toate elementele cuprinse în curriculum, abordările în comun nu numai că vor îmbunătăți calitatea formării, ci și vor încuraja crearea de rețele și schimbul de experiență în domeniul EA.

A fost luată o decizie conștientă pentru a nu mări volumul de cerințe înaintate aici, în scopul de a nu împiedica realizarea implementării curriculum-ului din cauza unor cerințe formale, care în unele părți ale lumii ar fi practic imposibil de realizat, din cauza lipsei unei infrastructuri necesare.

8. Asigurarea calității și monitorizarea

Monitorizare și sprijin

DIE și DVV International vor oferi sprijin oficiilor DVV International și altor entități interesate de implementarea programului, prin ghidarea activității lor în elaborarea programului de formare, studierea și dezvoltarea materialelor de instruire, identificarea facilitatorilor și formatorilor potriviți, precum și consultanță, dacă apar probleme pe parcursul implementării.

Datorită unei colaborări strânse cu partenerii, va fi posibilă acumularea unei experiențe din prima sursă privind caracterul adecvat al conținutului și structurii programului Curriculum globALE. Mai mult decât atât, aceasta va permite echipei să obțină o perspectivă mai profundă asupra măiestriei de implementare a curriculum-ului, fiind astfel capabilă să adune lecțiile învățate pentru aplicarea lor în viitor.

Împreună cu documentația privind scenariile de implementare, sprijinul nemijlocit va contribui nu doar la calitatea înaltă a programelor, dar va garanta, de asemenea, că riscurile, obstacolele și progresele obținute, alături de grila formală de indicatori, contribuie la procesul de îmbunătățire a programului Curriculum globALE.

Indicatorii de calitate pentru curriculum și sistemul de monitorizare

După cum s-a menționat mai sus, punctul de plecare pentru evaluarea programului Curriculum GlobALE este dreptul la educație, care va servi drept cadru de referință pentru criteriile de evaluare a asistenței pentru dezvoltare, oferite de Comitetul de Asistență pentru Dezvoltare al OCDE¹⁶.

¹⁶ <http://www.oecd.org/dac/evaluationofdevelopmentprogrammes/49756382.pdf> (Ultima accesare: 08.10.2015)

criterii	Întrebare-cheie	Grup de referință	Criterii de monitorizare	Sursă	Comentarii
Relevanță	În ce măsură programul Curriculum globALE contribuie la satisfacerea nevoilor societății din țara sau regiunea respectivă?	Participanții, formatorii și partenerii implicați în implementarea programului Curriculum globALE	În ce măsură nivelul profesional al formatorilor a fost actual în țara respectivă? Implementarea programului Curriculum globALE a îndeplinit sarcinile prioritare ale organizațiilor partenerere? Schimbarea privind consolidarea capacităților a fost în interesul partenerilor?	Interviu individual și de grup, chestionare	Relevanța la nivelul societății este determinată în mare măsură de caracterul adecvat al celor 30% din modulele opționale și focusarea generală pe acțiunile partenerilor
Eficacitate	În ce măsură au fost atinse obiectivele: <ul style="list-style-type: none"> Creșterea profesionalismului formatorilor pentru adulți în asigurarea unui cadru comun de referință? Sprijinirea furnizorilor de servicii educaționale pentru adulți în elaborarea și implementarea programelor de formare a formatorilor? Favorizarea schimbului de cunoștințe și înțelegerea reciprocă între formatorii pentru adulți din întreaga lume? 	Participanții, formatorii și partenerii implicați în implementarea programului Curriculum globALE	În ce măsură și în ce domenii au fost îmbunătățite abilitățile de formare ale participanților în urma activității de training? Au dobândit participanții competențele așteptate? În ce măsură proiectarea și implementarea programului de formare au beneficiat de programul Curriculum globALE? În ce măsură a contribuit programul Curriculum globALE la schimbul de cunoștințe?	Interviu individual și de grup, chestionare (la modul ideal, datele inițiale despre participanți)	Eficacitatea depinde foarte mult de calitatea programului actual de formare, având în vedere formatorii și conceptul acestuia
Eficiență	Cu ajutorul căror mijloace ar putea fi realizate, la un cost mai mic, nevoile de formare ale participanților? Ce alte metode eficiente ar putea fi utilizate în sprijinul partenerilor pentru dezvoltarea programelor ToT? Cum ar putea fi realizat cu mai puține cheltuieli schimbul de cunoștințe între formatorii pentru adulți?	Participanții, formatorii și partenerii implicați în implementarea programului Curriculum globALE	Care sunt dificultățile în implementarea programului Curriculum globALE? Identificarea activităților alternative cu estimarea costurilor pentru satisfacerea nevoilor formatorilor, dezvoltarea programelor de formare, precum și încurajarea schimbului de cunoștințe	Brainstorming cu părțile interesate	Eficiența modului de elaborare a conceptului de formare este greu de a fi distinsă de eficiența modului în care acesta este oferit
Impact	A obținut grupul-țintă terțiar beneficii din formare în ceea ce privește participarea și / sau îmbunătățirea condițiilor de viață?	Participanții la trainingurile, desfășurate de participanții instruiți în programul de formare	A fost adecvat și oferit într-un mod profesionist conținutul de învățare? A fost încurajată participarea?	Chestionare	Se va ține cont de faptul că e greu să se determine în ce măsură conținutul activității de formare, circumstanțele și/sau modul de predare au contribuit la calitatea programului Curriculum globALE

Sustenabilitate	În ce mod programul Curriculum globALE este utilizat de parteneri după încheierea finanțării acestuia? Sunt utilizate legăturile stabilite între formatorii pentru adulți la un an după finalizarea proiectului?	Formatorii și participanții implicați în implementarea programului Curriculum globALE	Vezi întrebarea-cheie	Follow up Interviuri	
------------------------	---	---	-----------------------	-------------------------	--

Ar trebui să fie abordate, de asemenea, efectele neprevăzute sau cele inverse (de exemplu, planificarea ToT poate deveni mai dificilă prin aplicarea programului Curriculum globALE). Conținutul programului Curriculum globALE și modul respectiv de oferire a acestuia vor fi, de asemenea, revăzute împreună cu participanții, în scopul de a obține cât mai multă informație pentru versiunea finală.

Mulțumiri din partea autorilor

Echipa de autori ai programului Curriculum globALE dorește să-și exprime o deosebită recunoștință față de Levan Kvatchadze, care a fost profund implicat în elaborarea proiectului și analiza preliminară a conceptelor existente, și Dr. Markus Hoffer-Mehlmer, care a elaborat conceptul detaliat de formare. De asemenea, ei ar dori să-i aducă mulțumiri dnei Bianka Spieß de la compania Layout Manufaktur (Berlin, Germania) și lui Garegin Martirossian de la compania The Sign (Erevan, Armenia) pentru sprijinul lor în elaborarea logotipului pentru programul Curriculum globALE.

Aspectele cu privire la consolidarea capacităților, dezvoltarea calității și consiliere au fost discutate în cadrul grupului de lucru, constituit din reprezentanții universităților populare din Germania (Volkshochschulen), care a oferit un feedback constructiv referitor la structura și domeniul de aplicare a inițiativei. Contribuții valoroase au fost aduse și din partea experților care au participat la workshop-ul din 3-4 decembrie 2012¹⁷.

Mulțumiri speciale datorăm lui Jesco Weickert și Dr. Katarina Popovic, în calitate de coautori ai primei ediții a programului Curriculum globALE, și, de asemenea, Prof. Dr. Ingeborg Schuessler, profesor pentru educația adulților și management educațional de la Universitatea pentru Educație Ludwigshafen, care a oferit comentarii valoroase și consultanță pe parcursul procesului de dezvoltare a curriculum-ului.

Echipa ar dori, de asemenea, să le mulțumească profund tuturor celor implicați în efortul comun pentru elaborarea programului Curriculum globALE.

Programul Curriculum globALE este deschis pentru orice feedback și comentarii. Dacă sunteți interesați de aplicarea curriculum-ului sau doriți să vă implicați în dezvoltarea sa de mai departe, vă rugăm să luați legătura cu unul din membrii echipei (lista membrilor echipei cu detaliile de contact pot fi găsite pe www.curriculum-globale.de).

¹⁷ Experții care au luat parte sunt: Emir Avdagic, DVV International, Bosnia și Herțegovina; Maja Avramovska Trpevska, DVV International, Macedonia; Prof. John Jacques William Aitchison, Universitatea din KwaZulu-Natal, Africa de Sud; Anita Borkar, ASPBAE, India; Dr. Kailash Choudhari, IAEA, India; Tania Czerwinski, DVV International, Germania; Filip Dedeurwaerder-Haas, Landesverband der Volkshochschulen von Nordrhein-Westfalen, Germania; Dr. Martha Farrell, PRIA, India; Dr. Marion Fleige, Technische Universität Chemnitz, Germania; PD Dr. Markus Höffer-Mehlmer, Johannes Gutenb Universität Mainz, Germania; Prof. Dr. Wolfgang Jütte, Universität Bielefeld, Germania; Susanne Lattke, DIE, Germania; Prof. Dr. Henning Pätzold Universität Koblenz-Landau, Germania; Dr. Katarina Popovic, Universitatea din Belgrad, Serbia; Angel Marcelo Ramírez Eras, Guanchuro, Ecuador; Prof. Dr. Michael Schlemmann, Justus-Liebig-Universität Gießen, Germania; Dr. Beate Schmidt-Behlau, DVV International, Germania; Prof. Syed Yusuf Shah, IAEA, India; Maduh Singh, UIL, Germania; Galina Veramejchyk, DVV International, Belarus; Jesco Weickert, DVV International, Germania; Fatima Yacine, Direction de la Lutte Contre l'Analphabétisme, Maroc.

Literatură

- CEDEFOP (2013): Trainers in continuing VET: emerging competence profile. Luxembourg: Publications Office of the European Union
- Council of the European Union: Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning. In: Official Journal of the European Union C 372 of 20.12.2011
- European Commission: Communication from the Commission: Adult learning: It is never too late to learn. Brussels, 23.10.2006. COM(2006) 614 final
- European Commission: Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Action Plan on Adult learning. It is always a good time to learn. Brussel, 27.09.07. COM(2007) 558 final
- European Parliament/Council of the European Union: Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for Lifelong Learning. In: Official Journal of the European Union C 111 of 06.05.2008
- OECD: The definition and selection of key competencies. Executive summary. Online: <http://www.oecd.org/dataoecd/47/61/35070367.pdf>, 2005 (Ultima accesare: 04.08.12)
- UNESCO: Harnessing the power and potential of adult learning and education for a viable future. Belém Framework for Action. CONFINTEA VI. Belém, 4 December 2009
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (UIL): Global Report on Adult Learning and Education. Hamburg 2009
- UNESCO Institute for Statistics (UIS) (2012). International Standard Classification of Education, ISCED 2011. Montreal: UNESCO Institute for Statistics.

Modulul 0: Introducere

Scop

Scopul acestui modul introductiv este de a-i familiariza pe participanți cu programul Curriculum globALE și de a crea un fundament solid pentru realizarea cu succes a programului lor de formare. Aceasta implică mai multe dimensiuni:

- În primul rând, participanților le sunt furnizate toate informațiile relevante referitoare la curriculum, care includ atât obiectivele generale și filozofia acestuia, precum și aspectele practice privind programul de formare.
- În al doilea rând, participanții sunt invitați, la rândul lor, să facă un schimb de informații privind experiența lor individuală (profesională) și nevoile și așteptările lor de formare cu furnizorul de formare, astfel încât aceasta să permită ajustarea corespunzătoare a programului de formare.
- În al treilea rând, acest modul introductiv trebuie să ofere participanților și formatorilor posibilitatea de a intra în contact unii cu alții, de a face un schimb de informații și de a construi o relație personală, care să permită crearea unui mediu de învățare constructiv.

Formatul modulului

La modul ideal, acest modul introductiv se va desfășura în cadrul unei întâlniri, față în față, dintre participanți și facilitatori, pe durata a cel puțin unei zile întregi de activitate. Ca alternativă, este posibilă utilizarea de materiale imprimare și/sau on-line, pentru furnizarea informațiilor necesare privind curriculum-ul, și a email-ului și/sau a unei platforme on-line, pentru un schimb comun de informații și discuții între participanți și formatori/facilitatori. Totuși, având în vedere că scopul acestui modul este de a construi relații personale, și nu doar de a oferi informații, se recomandă insistent să aibă loc, ori de câte ori este posibil, o întâlnire față în față a tuturor actorilor implicați în etapa inițială de formare, înainte ca aceștia să se implice în următoarele module tematice. În ambele cazuri, este foarte important ca procesul comunicării în cadrul acestui modul să fie multidirecțional și, pe lângă schimbul de informații concrete, atât formatorii/facilitatorii, cât și participanții să aibă posibilitatea de a formula clar așteptările și cerințele lor față de procesul de formare.

Conținut

Conținutul care urmează să fie acoperit de acest modul introductiv include următoarele:

Informații despre programul Curriculum globALE

- Informații generale despre programul Curriculum globALE, filozofia și principiile acestuia;
- Scopul curriculum-ului;
- Obiectivele de învățare și competențele care urmează să fie formate;
- Introducere generală în modulele individuale.

Informații privind formarea:

- Structura training-ului;
- Formatul de training;
- Activitățile de învățare și metodele prevăzute;
- Modurile și canalele de comunicare;
- Orarul activității;
- Locul de desfășurare a training-ului.

Informații privind furnizorul de formare:

- Informații personale despre formatori/facilitatori: experiența profesională și experiența în domeniul educației și învățării în rândul adulților (ALE);
- Datele de contact ale formatorilor/facilitatorilor;
- Datele de contact ale personalului administrativ și de sprijin.

Informații privind și așteptările participanților:

- Informații personale despre participanți: pregătirea profesională și experiența anterioară în domeniul educației și învățării în rândul adulților (ALE);
- Nevoile și așteptările participanților.

Așteptările programului Curriculum globALE față de participanți:

- Cerințele pentru angajamentul de învățare activă;
- Cerințele pentru reflecție și aplicarea în practică a conținutului învățării.

Construirea relațiilor:

- Cunoașterea reciprocă;
- Schimbul de date de contact pentru comunicarea ulterioară între participanți și formatori/facilitatori.

Follow-up: preluarea așteptărilor

Informația acumulată în acest modul introductiv privind participanții și așteptările acestora ar trebui să fie utilizată pentru a adapta formarea la contextul individual. Această ajustare este posibilă pe două direcții principale:

- Selectarea materiei pentru cele cinci module tematice de bază poate fi ajustată la informația oferită de participanți, de exemplu, prin alegerea unor secvențe, în special din domeniul în care aceștia activează (de exemplu, alfabetizare /literație, educația pentru democrație, abilitatea comunităților, formarea abilităților profesionale etc.).
- Așteptările formulate de către participanți pot fi folosite pentru definirea tematicilor modulelor opționale. Aceste module pot fi conceptualizate într-un mod destul de liber, atâta timp cât sunt îndeplinite anumite criterii calitative de bază. Prin urmare, modulele opționale pot și ar trebui să fie utilizate cât mai mult posibil – în limitele resurselor disponibile –, pentru a asigura formarea ajustată la nevoile individuale.

A treia modalitate de ajustare a formării poate fi luată în considerare ca principiu: participanții, care au deja o parte semnificativă a competențelor ce urmează să fie formate în cadrul programului Curriculum globALE, pot să fie scutiți de etapele respective ale formării sau să fie incluși în calitate de co-formatori. În orice caz, acest lucru necesită utilizarea unor proceduri adecvate pentru recunoașterea învățării anterioare (RÎA). Din moment ce astfel de mecanisme ale RÎA nu sunt încă stabilite pe scară largă, acest lucru poate fi, în prezent, o opțiune realistă numai în puține cazuri. Această situație poate fi schimbată totuși într-o perspectivă pe termen mediu, dat fiind că unele instrumente ale RÎA pentru formatorii pentru adulți sunt deja disponibile și pot fi adaptate în scopul programului Curriculum globALE.

Modulul 1: Abordarea Educației Adulților

Competență¹⁸

Persoanele care au participat la formare în cadrul programului Curriculum globALE cunosc și înțeleg funcțiile și particularitățile domeniului EA și importanța acestuia în propriul lor context social, dar și în comparație cu alte contexte posibile și în lumina unui cadru internațional mai larg. Ei sunt capabili să-și determine propria lor poziție profesională în acest context.

Persoanele care au fost formate în cadrul programului Curriculum globALE:

- sunt conștiente de faptul că practica educației adulților se formează din perspectiva diferitor viziuni asupra umanității și înțelegerii diferite a educației, ceea ce conduce la dobândirea unei înțelegeri generale asupra învățării la adulți și eticii acesteia;
- înțeleg diversitatea domeniului EA și condiționarea ei culturală; sunt familiarizați cu diferitele forme ale EA din țara lor și cunosc sensurile și conotațiile termenilor-cheie utilizați în mod curent referitor la diferite forme ale educației adulților;
- înțeleg tendințele generale internaționale relevante pentru propriul context în care desfășoară activități de EA;
- pot stabili locul propriului context de funcționare în domeniul EA în cadrul diversității existente în această sferă;
- sunt capabile să-și poziționeze rolul lor în calitate de formator pentru adulți în acest context;
- sunt familiarizate cu prevederile importante ale cadrului legal, relevante pentru educația adulților în țara lor, în regiune și la nivel internațional;
- pot să distingă, să clasifice pe categorii și să explice formele complexe de finanțare în domeniul EA;
- sunt familiarizate cu direcțiile principale ale politicii actuale, relevante pentru educația adulților;
- știu care sunt cei mai importanți actori din sfera EA în regiunea lor, țara lor și, dacă este cazul, la nivel internațional;
- sunt în măsură să reflecteze critic asupra funcțiilor și intereselor unor actori individuali, care sunt legați de sfera EA, precum și asupra echilibrului de forțe existent.

Corelarea cu alte module

Scopul principal al acestui modul este dezvoltarea înțelegerii critice a conceptului general de educație și EA, precum și a noțiunilor-cheie și a aspectelor legate de EA. În acest sens, modulul servește drept bază pentru relația cu celelalte module. Condiționarea culturală a EA, care reprezintă o noțiune-cheie în acest modul, trebuie să fie reflectată în celelalte module, de exemplu, acolo unde este vorba despre studierea și testarea unor metode de predare (modulul 4) sau evaluare (modulul 5), sau atunci când sunt vizate diferite teorii ale învățării (modulul 2), sau perceperea comunicării și dinamicii de grup (modulul 3). Problema motivației și participării în procesul de învățare la adulți (modulul 2) este, de asemenea, strâns legată de modul organizării EA într-un anumit context.

Asupra aspectului care vizează rolul formatorului pentru adulți, atitudinea profesională și valorile lui/ei, care constituie un subiect aparte în cadrul acestui modul, este necesar să se revină atunci când vor fi analizate principiile învățării și activității didactice (modulul 2). Prin urmare, abordarea încrucișată a conținuturilor celor două module este puternic încurajată.

¹⁸ Descrierea competenței în acest modul nu se referă la abilitatea de a acționa în sens mai restrâns, ci la setul de bază de cunoștințe și atitudini în scopul utilizării responsabile a competențelor descrise în modulele următoare.

Subiecte

Înțelegerea varietății și diversității EA:

- Principiile pedagogiei/andragogiei:
 - Ipotezele antropologice fundamentale, concepția despre femeie/bărbat, educație, socializare;
 - Teoriile educaționale, conceptul de educație, învățarea la adulți;
 - Etica în educația adulților.
- Înțelegerea domeniului: ce înseamnă "Educația Adulților" și ce cuprinde ea?
 - Delimitarea domeniului EA de alte domenii ale educației;
 - EA și învățarea pe tot parcursul vieții;
 - Conceptele teoretice și definițiile actuale ale EA;
 - Înțelegerea conceptelor-cheie (de exemplu, învățarea formală, non-formală, informală etc.);
 - Diferite domenii de practică (de exemplu, formarea profesională, educația comunitară).
- Rolul contextului socio-istoric:
 - Condiționarea culturală în educația și învățarea la adulți.
- Funcțiile și beneficiile EA:
 - De ce educația adulților?
 - Interesele privind EA, manifestate de:
 - + Persoanele care studiază;
 - + Societate;
 - + Economie;
 - + Structurile de stat (la nivel municipal, regional, național);
 - + Sectorul educațional.
 - Beneficiile EA:
 - + personale;
 - + sociale;
 - + economice;
 - + globale.
 - Aspectele specifice de gen în educația adulților.
- Rolul încurajării participării în EA;
- Limitele și posibilitățile în EA;
- Raportul de forțe existent în domeniul EA;
- Educația adulților ca disciplină academică.

Educația adulților în context național și global:

- Tendințele naționale și internaționale în EA;
- Principalele particularități ale politicii în domeniul EA;
- Provocările naționale: care este contextul general în care se plasează EA?
- Principalii actori din domeniu:
 - Locali;
 - Naționali;
 - Internaționali;
 - Piața EA – ofertă și cerere;
 - Grupurile-țintă.
- Condițiile-cadru naționale:
 - Reglementările legale;
 - Finanțarea EA;
 - Datele statistice (participarea în sistemul de educație continuă etc.).

Educația adulților ca profesie și rolul unui formator pentru adulți din perspectiva programului Curriculum globALE:

- Particularitățile specifice ale EA ca profesie;
- Căile de dezvoltare profesională în domeniul EA – oportunități pentru începutul carierei și dezvoltarea acesteia;
- Drepturile și obligațiile unui formator pentru adulți – condițiile unui cadru legal;

- Considerații asupra propriului rol:
 - Perspectiva biografică: de ce vreau să lucrez în domeniul EA?
 - Perspectiva etică, atitudinea, responsabilitatea (impactul propriilor acțiuni).
- Competența personală: principiile managementului timpului și managementului sinelui, autopromovarea;
- Munca orientată științific: interpretarea rezultatelor cercetării, statisticilor etc.

Literatura recomandată (selecție)

- Freire, Paulo. *Pedagogy of the Oppressed*. New York, 2007.
- Elias, John L.; Merriam, Sharran B.: *Philosophical Foundations of Adult Education*, Malabar, 1995.
- World Education Forum, Dakar, Senegal. 2000. *The Dakar Framework for Action*.
- *Education for All: Meeting our Collective Commitments*. Paris, UNESCO.

Note privind implementarea

Din moment ce EA este profund condiționată de contextul social în care ea este încadrată, modulul de față trebuie să fie legat de acest context într-o măsură mult mai mare decât celelalte module. Se recomandă foarte mult ca experiența anterioară a participanților să fie luată drept punct de plecare, iar conținutul modulului să se concentreze în jurul unei situații reale concrete, specifice EA din țara/regiunea respectivă. Subiectele și întrebările enumerate mai sus furnizează un cadru al problemelor care ar putea și ar trebui să fie reflectate în acest modul. În același timp, nu este obligatoriu și nici nu se recomandă a lua la rând temă după temă. Mai degrabă, formatorii și participanții sunt încurajați să selecteze acele subiecte care au cea mai mare relevanță pentru ei, acestea fiind tratate în profunzime. Pentru a deveni conștienți de particularitățile unui anumit context (se are în vedere propriul context), este necesar să existe posibilitatea de a compara și de a vedea, de asemenea, alte contexte și concepte alternative. Prin urmare, în timp ce contextualizarea este o particularitate importantă a acestui modul și trebuie să-i asigure un suport general, se recomandă totuși din când în când deschiderea unei perspective mai largi și efectuarea unor comparații, acolo unde este cazul, între contextul real al EA, care este unul specific pentru participant, și alte contexte educaționale. De exemplu, EA ar trebui să servească în scopuri foarte diferite, în funcție de un anumit punct de vedere. Accentul poate fi pus, de exemplu, pe dezvoltarea competențelor profesionale relevante pentru piața forței de muncă sau pe promovarea înțelegerii reciproce și a coeziunii sociale, sau pe abilitarea indivizilor și comunităților de a-și lua destinele în propriile lor mâini, și multe altele. În cazul în care experiența participanților este legată în mare măsură de un singur scop, acest modul ar trebui să le ofere posibilitatea ca ei să devină conștienți de existența altor scopuri, care pot fi frecvent asociate cu EA.

Ordinea în care sunt enumerate subiectele acestui modul nu ar trebui considerată obligatorie în ceea ce privește implementarea lor. Din punct de vedere metodologic, ar putea fi util de a începe cu noțiunea și rolul unui "formator pentru adulți", corelându-le cu perspectiva biografică a participanților, înainte ca ei să înceapă explorarea în profunzime a particularităților acestui domeniu. Realizarea unui echilibru între cunoștințele analitice abstracte și perspectiva individuală ar trebui să fie o componentă-cheie pe tot parcursul acestui modul. Prin urmare, se recomandă de a face referire cât mai mult posibil la experiența personală a participanților.

Aplicare practică și reflecție

Un element central al acestui modul este modul în care se va face inițierea cu privire la baza și principiile EA atât din punct de vedere tematic, cât și din perspectiva experienței participanților. Din moment ce o parte a acestui element este constituit din cunoștințele generale ale participanților, instrumentele adecvate includ metodele de prezentare, studiu individual și lucru în grup. Vizitele de proiect pot prezenta o completare utilă, în special, în cazul în care scopul este consolidarea legăturilor cu o anumită instituție. O provocare deosebită este stabilirea legăturilor între elementele structurale sau datele științifice și situația personală a participanților și rolul acestora în calitate de formatori pentru adulți într-un anumit context al EA. Astfel de relații pot fi generate prin activitatea de lucru în grupuri mici sau datorită utilizării metodelor creative, precum și prin sarcini individuale de reflecție. Analiza propriului context de activitate în calitate de formator pentru adulți, pe fundalul unor cunoștințe generale mai largi despre educația adulților, ar trebui să fie elementul central al acestui modul.

Volumul recomandat:

- 32 de ore de instruire (=4 zile);
- 32 de ore de studiu individual și de evaluare.

Aplicare practică și exerciții, de exemplu, vizite de proiect:

- variabil (între 25 și 120 de ore), după caz.

Modulul 2: Învățarea și predarea la adulți

Competență

Persoanele care au participat la formare în cadrul programului Curriculum globALE au cunoștințe despre teoriile învățării, fiind capabile să o coreleze cu propria lor activitate didactică. Acestea sunt familiarizate cu particularitățile motivaționale, psihologice și sociale ale învățării la adulți și să le ia în considerație la planificarea și implementarea lor.

Persoanele care au fost formate în cadrul programului Curriculum globALE:

- sunt familiarizate cu particularitățile-cheie ale învățării la adulți, spre deosebire de învățarea în școală;
- sunt capabile să identifice motivele individuale pentru inițierea proceselor de învățare și sunt capabile să sporească motivația de învățare;
- sunt apte să identifice barierele care împiedică învățarea și, în măsura în care este real posibil, să le reducă;
- sunt familiarizate cu privire la modelele psihologice relevante și valoarea lor pentru procesul de învățare;
- sunt capabile să utilizeze aspecte variate în activitatea lor cu adultii atât în planificare, cât și în interacțiunea directă, pentru a atinge succesul învățării durabile.

Corelarea cu alte module

Acest modul este axat pe teoriile de învățare și oferă o perspectivă asupra procesului de învățare în sine. Prin urmare, el este legat foarte mult de teoriile de educație a adulților, percepția și funcționarea EA, învățarea într-un anumit context (modulul 1). În același timp, modulul este o bază importantă pentru aplicarea diferitor metode în procesul de predare la adulți (modulul 4) și comunicarea cu diferite tipuri de participanți (modulul 3). Principiile didactice, în special, sunt legate de utilizarea metodelor (modulul 4), dar ele sunt legate de asemenea de statutul profesional al formatorilor pentru adulți și rolul acestora (modulul 2 și modulul 5).

Subiecte

Teorii și motive ale învățării:

- Ce este învățarea?
- Principiile diferitor teorii și motive ale învățării în domeniul EA, de exemplu:
 - Teoria constructivistă în educație;
 - Teoria subiectivismului științific în educație;
 - Teoria fenomenologică a învățării;
 - Învățarea transformativă;
 - Behaviorismul;
 - Teoriile învățării neuroștiințifice.
- Relația formator-formabil în diferite teorii ale învățării pentru adulți;
- Andragogia ca știință a educației și învățării în rândul adulților.

Activitatea didactică în cadrul educației adulților:

- Efectele diferitor teorii și motive ale învățării asupra propriilor activități didactice;
- Principiile didactice ale educației adulților:
 - Orientarea spre participant;
 - Orientarea spre experiență;
 - Relația cu mediul de viață.

Forme ale cunoașterii:

- Cunoștințe cristalizate vs. cunoștințe fluctuante;
- Cunoștințe declarative vs. cunoștințe procedurale.

Învățarea la adulți:

- Cum învață adulții?;
- Modificări în abilitatea de a învăța la diferite vârste;
- Tipuri de învățare:
 - Învățarea cognitivă;
 - Învățarea emoțională;
 - Învățarea bazată pe comportament;
 - Învățarea experiențială.
- Forme tradiționale de învățare în contextul cultural propriu;
- Confruntarea cu situații de învățare ca provocare.

Motivația educațională:

- Motive pentru inițierea procesului educațional:
 - Dimensiuni psihologice;
 - Componente legate de grup;
 - Componente socio-demografice;
 - Motive pentru lipsa educației și abandonul școlar;
 - Factorii externi și participarea la educație/obstacole în calea participării;
 - + Factori socio-demografici/mediu;
 - + Condiții-cadru.
- Costuri;
- Timp;
- Loc;
- Durată;
- Perioadă;
- Componente specifice de gen.

Factorii următori sunt de primă importanță pentru formatorii pentru adulți, din perspectiva dobândirii unor competențe relevante:

- Raportarea la mediul cultural individual respectiv;
- Clasificarea informațiilor obținute pe contexte specifice de activitate;
- Adăugarea sau omiterea dimensiunilor non-relevante, după caz.

Literatura recomandată (selecție)

- Bélanger, Paul: Theories in Adult Learning and Education. Opladen & Farmington Hills 2011.
- Jarvis, Peter: Lifelong Learning and the Learning Society, New York 2007.
- Mezirow, Jack (Ed.): Learning as Transformation: Critical Perspectives on a Theory in Progress. San Francisco 2000.
- Pätzold, Henning: Learning and Teaching in Adult Education, Contemporary Theories, Opladen 2011.

Note privind implementarea

Din moment ce învățarea la adulți este descrisă în baza teoriilor științifice, cadrul necesar pentru proiectarea cursurilor individuale trebuie să fie creat printr-o pregătire didactică corespunzătoare. Pe lângă utilizarea metodelor de transmitere a informației, cum ar fi prezentările electronice sau învățarea interactivă, se încurajează crearea posibilității ca participanții să obțină experiență prin simulări și jocuri de rol. În afară de aceasta, o mare importanță i se atribuie implicării participanților în activitatea didactică directă în grupuri de lucru și prin sarcini individuale. De asemenea, pot fi analizate experiențele obținute în cadrul activității de proiect.

Persoanele care au absolvit stagiile de formare în cadrul programului Curriculum globALE ar trebui să reflecteze asupra calităților speciale ale participanților cu care ei interacționează și a modului în care acestea pot fi aplicate eficient în propria lor activitate didactică. În plus, persoanele formate ar trebui să fie motivate să continue învățarea pe cont propriu – într-un cadru formal sau non-formal.

Aplicare și reflecție

Partea teoretică a acestui modul solicită o abordare interactivă din partea formatorului. Ea ar putea fi introdusă prin utilizarea diferitor situații de învățare, care pot ilustra diferite teorii ale învățării. Experiența de viață și cea profesională a participanților ar putea fi luată drept bun exemplu pentru ilustrarea etapelor de învățare, care corespund diferitor teorii. În același timp, propriul lor proces de învățare și motivația de participare la curs ar putea fi discutate ca temă introductivă și/sau ca material pentru subiecte separate. În cadrul activității de grup pot fi analizate motivația pentru participare versus obstacolele care împiedică participarea la procesul de învățare, de asemenea, poate fi sugerat și analizat modul corespunzător de învățare. Participanții se pot concentra asupra contextului local și pot discuta din această perspectivă subiecte separate (de exemplu, condiții-cadru, activitate didactică corespunzătoare etc.).

Volumul recomandat:

- 32 de ore de instruire (=4 zile);
- 32 de ore de studiu individual și evaluare.

Aplicare practică și exerciții:

- variabil (între 25 și 120 de ore), după caz.

Modulul 3: Comunicarea și dinamica de grup în Educația Adulților

Competență

Persoanele care au participat la formare în cadrul programului Curriculum globALE sunt familiarizate cu principiile teoretice ale comunicării și sunt capabile să le aplice în procesul de predare și în activitatea lor educațională cu adulții. Ele sunt familiarizate, de asemenea, cu principalele teorii ale dinamicii de grup și sunt capabile să le aplice în activitatea de predare/învățare în grup, în vederea gestionării proceselor sociale.

Persoanele care au participat la formare în cadrul programului Curriculum globALE:

- cunosc normele comunicării verbale, precum și paraverbale și non-verbale și aplică aceste cunoștințe în timpul activității cu participanții la curs;
- sunt apte să aplice anumite componente ale comunicării interactive, constructive, motivaționale;
- sunt capabile să elimine sau să reducă barierele și obstacolele în comunicare;
- sunt în stare să creeze o atmosferă pozitivă prin propriul stil de comunicare;
- pot să se orienteze în diferite stiluri de comunicare și să ghideze participanții pe parcursul orelor de studiu și în procesul de predare;
- sunt capabile să perceapă structura “invizibilă” a grupului și comunicarea de grup; ele identifică, înțeleg, moderează și dirijează procesele dinamicii de grup, pentru a asigura un succes durabil de învățare;
- știu să adapteze etapele proceselor de învățare și la etapele dinamicii de grup și viceversa;
- sunt apte să facă față cu succes situațiilor problematice din grup; sunt capabile să aplaneze situațiile de conflict și să se ocupe de participanții “dificili”;
- sunt conștiente de importanța stării emoționale în procesul de învățare la adulți.

Corelarea cu alte module

Acest modul este strâns legat de metode (modulul 4), mai ales, pentru că el servește drept bază pentru utilizarea multor metode: cunoscând principiile unei bune comunicări și cele ale managementului grupului, participanții vor putea aplica chiar și metodele care nu au fost explicate detaliat sau nu au fost practicate în timpul cursului, sau unele metode noi despre care aceștia au citit. În același timp, modulul de față interacționează cu modulele 1 și 2, în special cu privire la modulele în care învață adulții, caracteristicile specifice, contextul și motivația lor. Aceste puncte de vedere sunt legate nemijlocit de metodele de comunicare, care ar trebui să fie utilizate în activitatea cu adulții. Mai mult decât atât, comunicarea adecvată și atmosfera bună în cadrul grupului de lucru sunt cei mai importanți factori motivaționali, iar dacă aceștia nu sunt adecvați și pozitivi, ei pot constitui bariere puternice în calea învățării la adulți. Prin urmare, modulul de față poate da unele răspunsuri practice la cele mai generale întrebări privind învățarea la adulți; de asemenea, el poate oferi ilustrații concrete ale unor aspecte singulare ale teoriilor învățării la adulți, în special cu privire la relația dintre formator și cursantul adult.

Subiecte

Comunicarea în educația adulților:

- Termenii de comunicare, modele de comunicare și principii ale teoriilor comunicării;
- Teorii ale EA și conceptele lor de comunicare;
- Elementele de bază și caracteristicile-cheie ale comunicării;

- Tipurile și nivelurile comunicării:
 - Vizibil – nivelul informativ al comunicării;
 - Invizibil – nivelul emoțional al comunicării;
 - Comunicarea verbală, non-verbală și paraverbală.
- Principiile comunicării (respectuos, motivațional, reciproc etc.);
- Componentele și tehnicile de comunicare (ascultarea activă, nivelurile comunicării, evitarea ucigașilor discuției, adresarea întrebărilor);
- Oferirea de feedback, exprimarea și acceptarea criticilor, în special în contextul educațional;
- Comunicarea individuală și de grup;
- Comunicarea non-violentă și comunicarea asertivă; comunicarea de susținere și responsabilizare;
- Confruntarea cu diferite stiluri de comunicare în procesul de predare și învățare;
- Recunoașterea și eliminarea barierelor de comunicare în cadrul activităților și proceselor de învățare;
- Aspectele și tehnicile de dirijare a comunicării în cadrul activităților și proceselor de învățare;
- Comunicarea interculturală, luând în considerare specificul cultural în comunicare;
- Comunicarea digitală și social media;
- Limbajul adecvat de gen și comunicarea sensibilă la gen;
- Elementele specifice care influențează comunicarea:
 - apartenența de gen
 - diversitatea
 - sustenabilitatea
 - cultura
 - contextul.
- Bazele comunicării interne
- Bazele comunicării externe (PR-ul, marketingul).

Dinamica grupului în EA:

- Importanța dinamicii de grup pentru procesele de învățare și predare;
- Principiile teoretice ale dinamicii de grup;
- Formele și caracteristicile grupurilor de învățare;
- Etapele de dezvoltare a grupurilor (la nivel de conținut și la nivel de relație);
- Formarea culturii de grup – roluri, subgrupuri, ierarhii, valori și reguli;
- Structura proceselor dinamice de grup;
- Modelele de lucru cu grupul (de exemplu, interacțiunea tematică, sociometria etc.);
- Principiile de lucru, metodele și tehnicile utilizate în procesul de dirijare a dinamicii de grup și de intervenție în dinamica grupului;
- Diferitele roluri ale formatorului pentru adulți în grupul de predare/învățare (formator, moderator, facilitator al învățării, lider, mediator, consultant, consilier etc.) și complexitatea activității cu sarcini multiple;
- Strategiile de comunicare în rezolvarea problemelor și conflictelor, identificarea conflictelor și abilitatea de rezolvare a conflictelor;
- Metodele și tehnicile de gestionare a situațiilor dificile și abordare a participanților problematici.

Literatura recomandată (selecție)

- Connolly, Brid: Adult learning in groups. 1. publ. Maidenhead 2008.
- Intercultural Learning T-kit, Council of Europe, Strasbourg Cedex 2000.
- Johnson, David Read; Emunah, Renée (eds.): Current Approaches in Drama Therapy, Springfield 2009.

Note privind implementarea

Acest modul presupune o varietate metodologică în abordare. Prin utilizarea metodelor, care variază de la scurte prezentări în PowerPoint (de exemplu, prezentarea teoriilor comunicării) la diagrame și modele grafice (modele de comunicare), inclusiv folosirea imaginilor, înregistrărilor video și a filmelor de scurt metraj, aspectele individuale ale comunicării pot fi explicate și prezentate, de asemenea, în baza unor situații sau persoane cunoscute.

Deși acest modul conține o parte teoretică, el ar trebui să fie ilustrat cu foarte multe exemple concrete. Se recomandă varietatea metodelor și abordarea creativă. Este foarte important, de asemenea, să fie creată o atmosferă relaxantă și de încredere, în care participanții pot să împărtășească experiențele, să relateze propriile lor istorii de viață, să analizeze stilul lor de comunicare și experiențele de acitivitate cu diferite grupuri și în care aceștia să poată fi suficient de deschiși pentru utilizarea diferitor materiale, metode și abordări.

Aplicare și reflecție

Se recomandă să se lucreze cu exemple realiste, să se utilizeze modulele anterioare, experiențele participanților și aspectele care țin de context. Formatorii pentru adulți trebuie să încurajeze participanții, ca aceștia să analizeze propriul stil de comunicare și să aducă exemple din viața și mediul lor profesional (abordarea autocritică este bine-venită). Un moment important este inițierea proceselor de reflecție, iar comunicarea instructorului de curs cu participanții ar trebui să servească drept un bun exemplu pentru ceea ce se discută și se recomandă (în special, referitor la comunicarea non-violentă, non-autoritară și constructivă). Se recomandă mici exerciții și sesiuni de reflecție, destinate analizei unor situații realiste, jocuri de rol, simulări și sarcini în grupuri mici. Abordarea interactivă trebuie să fie aplicată cât mai mult posibil în scopul asigurării procesului de învățare eficientă, aplicării competențelor dobândite într-un context de viață și de muncă, precum și obținerii rezultatelor de lungă durată.

În general, trebuie să fie aduse numeroase exemple, în special din viața și experiența profesională a participanților. Aceștia trebuie să reflecteze, de asemenea, asupra experiențelor din diferite grupuri. Pot fi examinate și reflectate atât situațiile din trecut, cât și cele curente din cadrul grupului de predare/învățare, precum și procesele care se desfășoară în prezent. Formatorii pentru adulți trebuie să prezinte mai întâi de toate secvențele și exemplele din propria lor experiență. Prin urmare, este disponibilă o varietate de metode: mici exerciții, lucrul în grupuri mici, reprezentări grafice, mici secvențe sociometrice, fotografii și filme de scurt metraj. Metodele din arsenalul de formare dinamică sunt, de asemenea, potrivite: psihodrama, jocurile de rol, dialogul controlat, jocuri cum ar fi NASA, mașina de serviciu, construirea unui turn etc., dar și exercițiile cu ajutorul cărora sunt create, practicate sau concepute situațiile tipice de grup pentru creșterea gradului de conștientizare.

Volumul recomandat:

- 32 de ore de instruire (=4 ore);
- 32 de ore de stuiu individual și evaluare.

Aplicare practică și exerciții:

- variabil (între 25 și 120 de ore), după caz.

Modulul 4: Metode în Educația Adulților

Competență

Persoanele care au participat la formare în cadrul programului Curriculum globALE sunt familiarizate cu arsenalul metodelor de lucru în EA și îl pot aplica pentru atingerea succesului optim al învățării în grupul-țintă respectiv.

Persoanele care au participat în cadrul programului Curriculum globALE:

- sunt informate cu privire la un spectru larg de metode de lucru în EA și sunt capabile să analizeze avantajele și dezavantajele, limitele și posibilitățile lor;
- sunt apte să selecteze metodele adecvate care corespund situației la toate etapele cursului;
- aplică și analizează în mod independent setul de bază al metodelor;
- pot folosi metode pentru a atinge succesul învățării durabile în activitatea cu grupul-țintă respectiv.

Corelarea cu alte module

Acest modul este ideal pentru a practica cunoștințele și competențele achiziționate în alte module. Fiecare subiect poate fi folosit ca material pentru implementarea, ilustrarea, prezentarea sau analiza utilizării unor metode aparte. Subiectele abordate în cadrul celorlalte module pot fi analizate din perspectiva caracterului adecvat al unor metode în combinație cu alte criterii (grupul-țintă, timp, resurse etc.). De exemplu, grupurile pot alege cea mai bună metodă pentru a prezenta diferite tipuri de învățare la adulți (modulul 2) sau pentru a compara beneficiile EA (modulul 1), sau pentru a explora modalitățile de a depăși problemele de comunicare din cadrul grupului (modulul 3). În alte module pot fi indicate metodele care pot fi utilizate în lucrul cu anumite subiecte sau cu diferite categorii de participanți, iar în cadrul modulului de față aceste idei pot fi realizate.

Subiecte

Metode integratoare în procesul de instruire:

- Ce sunt metodele?
- Care sunt criteriile de selectare a metodelor adecvate?

Privire de ansamblu asupra metodelor:

- Privire generală: tipologiile metodelor;
- Importanța și avantajele metodelor interactive;
- Corespunderea metodelor la apartenența de gen, vârstă, cultură și alte caracteristici ale grupului-țintă;
- Metode introductive/de debut;
 - Spargerea gheții;
 - Jocuri de tipul "Hai să ne cunoaștem!";
 - Analiza așteptărilor.
- Metode de transmitere a informației, obținere a cunoștințelor și desfășurare a conținutului:
 - Prelegerea;
 - Prezentările:
 - + Tehnicile de comunicare orală;
 - + Învățarea interactivă;
 - + Demonstrarea;
 - + PowerPoint-ul;
 - + Flip chart-uri și instrumente similare.

- Metode de lucru în grup:
 - + Metodele de proiect, sarcinile de grup;
 - + Metoda cercurilor de învățare, metoda celor patru colțuri și alte metode similare;
 - + Variațiile mixte: metoda 5 x 5, metoda tip sandwich;
 - + Învățarea prin colaborare asistată de calculator.
- Învățarea individuală:
 - + Studiul individual;
 - + Jurnalul de învățare;
 - + Tehnici de lectură;
 - + Învățarea asistată de calculator;
 - + Vizitele de studiu;
 - + Metodele de sprijin pentru autoinstruire și dobândirea abilităților de autoinstruire.
- Învățarea socială și învățarea empirică:
 - + Rundele de discuții;
 - + Jocurile de rol, simulările;
 - + Psihodrama;
 - + Atelierele, metoda "world café" (cafeneua lumii), metoda "Open space" (spațiul deschis);
 - + Vizite în teritoriu: învățarea în context local;
 - + Munca de proiect;
 - + Rezolvarea de probleme;
 - + Învățarea biografică;
 - + Metodele participative.
- Metode creative:
 - + Brainstorming-ul;
 - + Vizualizările;
 - + Sculptura;
 - + Dansul;
 - + Teatrul;
 - + Scrierea creativă.
- Metode de moderare:
 - Rolul moderatorului în opoziție cu rolul formatorului, profesorului și transmitătorului de cunoștințe;
 - Regulile de moderare;
 - Tehnicile de formulare a întrebărilor;
 - Metodele de moderare.
- Tehnicile de încălzire și metodele de sporire a concentrației;
- Metodele de finalizare a instruirii:
 - Sesiunea de închidere și metodele corespunzătoare;
 - Consolidarea rezultatelor;
 - Feedback-ul procesului de instruire.
- Metode și tehnici de organizare a autoinstruirii.

Următorii factori au un rol important pentru formatorii pentru adulți în dobândirea unor competențe relevante:

- aplicarea concretă a metodelor în contextul activității participanților;
 - conștientizarea că nu există nicio metodă perfectă, dar că alegerea metodelor este întotdeauna rezultatul unui echilibru între următorii factori: grup, condițiile-cadru, obiectivele de învățare și instructorul de curs;
- și
- practicarea alternativă, bine determinată a metodelor în cadrul dinamicii sociale de grup.

Mai mult decât atât, în ceea ce privește grupul-țintă, cu care lucrează formatorul pentru adulți, și sfera de aplicare, metodele ar trebui dezvoltate cu un scop bine determinat pentru aceasta (de exemplu, dezvoltarea comunitară sau educația de familie).

Literatura recomandată (selecție)

- Pretty, Jules N.; Guijt, Irene; Scoones, Ian; Thompson, John: A Trainer's Guide for Participatory Learning and Action, London 1995.
- Society for Participatory Research in Asia (PRIA): A Manual for Participatory Training Methodology in Development, New Delhi 2011.
- Training Essentials, T-kit, Council of Europe publishing, Strasbourg Cedex, 2002.

Note privind implementarea

Deoarece metodele nu pot fi pur și simplu însușite teoretic, iar efectele lor trebuie să se manifeste în practica de predare, acest modul pune accentul pe schimbul de informație, testarea și analiza metodelor. Aportul acestui modul se axează pe introducerea unor subiecte aparte, cum sunt moderarea sau evaluarea. Modulul trebuie să conțină numeroase exerciții, însoțite de reflecție și discuții. Accentul trebuie să fie pus pe premisele și criteriile de selectare a unor metode care urmează a fi aplicate, precum și pe posibilitățile și limitele unor metode și cerințe, înaintate, respectiv, formatorilor pentru adulți. Odată ce experiențele participanților se soldează cu succes în aplicarea metodelor, se pot dezvolta în comun numeroase varietăți de metode, care au fost încercate și testate în context cultural.

În acest modul se acordă o atenție sporită metodelor folosite în timpul desfășurării cursurilor/instruirii în cadrul EA. Metodele de planificare, organizare și evaluare a cursurilor/instruirii sunt tratate detaliat într-un alt modul (planificarea, organizarea și evaluarea).

Aplicare și reflecție

Modulul privind metodele reprezintă o bună oportunitate pentru participanți să exerseze abilitățile și să le îmbunătățească în procesul de aplicare. Propria lor experiență de predare ar putea fi utilizată pe larg la această etapă de învățare, îmbinând aici analiza și modalitățile de eficientizare. Jocul de rol este o metodă foarte bună, care poate servi drept cadru pentru practicarea altor metode. În timp ce o parte a grupului poate juca rolul unui grup-țintă "obișnuit", participanții la curs, unul sau mai mulți participanți pot să utilizeze în practică o metodă anumită, apoi să împărtășească experiența și opiniile despre întregul proces cu grupul. Este posibilă, de asemenea, utilizarea unuia și aceluiași subiect, pentru care să fie prezentate 2-3 abordări metodice, apoi să fie comparate și discutate avantajele și dificultățile metodelor aplicate și cele mai bune criterii pentru selectarea lor.

Volumul recomandat:

- 32 ore de instruire (≈4 zile);
- 32 ore de studiu individual și evaluare.

Aplicare practică și exerciții:

- variabil (între 25 și 120 de ore), după caz;
- se recomandă ca participanții să pregătească, să desfășoare cel puțin 3 sesiuni (75 de ore) proprii și să reflecteze asupra lor, să efectueze vizite de observare, să practice feedback-ul de la egal la egal.

Modulul 5: Planificarea, organizarea și evaluarea în Educația Adulților

Competență

Persoanele care au participat la formare în cadrul programului Curriculum globALE sunt conștiente de modul în care etapele de planificare (inclusiv elaborarea curriculum-ului), organizare, realizare și evaluare sunt legate între ele în cadrul ciclului de activitate profesională a unui formator pentru adulți. Ele posedă cunoștințe despre diferite metode, necesare pentru etapele de planificare, organizare și evaluare, și sunt capabile să aplice aceste cunoștințe în mod adecvat la situație și să reflecteze critic asupra acestui proces¹⁹. În ceea ce privește activitatea lor profesională, formatorii pentru adulți utilizează experiența acumulată pentru îmbunătățirea sistematică a programelor lor.

Persoanele care au participat la formare în cadrul programului Curriculum globALE

- sunt informate despre etapele ciclului de activitate profesională a formatorilor pentru adulți și înțeleg modul în care acestea sunt legate între ele;
- cunosc diferite metode și instrumente:
 - identifică nevoile educaționale și de formare;
 - formulează obiectivele de învățare, orientate spre achiziționarea de competențe în cadrul programelor educaționale;
 - creează baza metodologico-didactică pentru procesele de predare/învățare;
 - planifică sesiunile de formare, ținând cont de condițiile-cadru relevante;
 - efectuează controlul continuu asupra progresului de învățare, evaluării lui transparente și fac ajustări ale design-ului sesiunii în această bază, dacă este necesar;
 - asigură consolidarea rezultatelor.
- posedă cunoștințe despre utilizarea diferitor metode și instrumente și pot reflecta critic asupra selectării și aplicării acestora;
- utilizează concluziile care se bazează pe rezultatele obținute și evaluarea efectuată, pentru îmbunătățirea permanentă a activității lor;
- cunosc bazele și diferite elemente de asigurare a calității.

Corelarea cu alte module

Toate modulele anterioare pot servi drept piatră de temelie pentru crearea unui bun ciclu de formare. Din moment ce acestea se bazează pe principiile, etapele și tipurile de învățare la adulți (modulele 1 și 2), este important să luăm în considerație principiile teoretice în elaborarea unor etape, în special etapele 1 și 2 (identificarea nevoilor și planificarea). Pentru etapele 3 și 4 (organizarea și implementarea) este foarte important să fie formate temeinic competențele din modulele 3 și 4 (comunicarea, dinamica de grup și metodele).

Problema asigurării calității este strâns legată de mediul de lucru al formatorilor pentru adulți, contextul local și național, comunitate, furnizori și organizații partenere.

Subiecte

Etapele ciclului de activitate profesională a unui formator pentru adulți

- Abordarea proiectului și ciclul de proiect în contextul EA;
- 5 etape: identificarea nevoilor, planificarea, organizarea, realizarea, evaluarea;
- Conexiuni între anumite etape și rezultatele acestora.

¹⁹ Etapele de performanță sunt prezentate detaliat în modulul 4 (Metode de lucru în educația adulților)

Identificarea nevoilor:

- Identificarea nevoilor în educație/formare/deprinderi;
- Identificarea nevoilor individuale;
- Identificarea nevoilor organizaționale;
- Identificarea nevoilor comunității.

Planificarea:

- Principiile analizei de nevoi în educație, privire de ansamblu asupra celor mai importante instrumente de analiză;
- Elaborarea curriculum-ului:
 - Principiile elaborării curriculum-ului orientat spre competențe (diferența dintre conceptele bazate pe rezultate vs conceptele bazate pe cunoștințe);
 - Profilurile de activitate ca bază pentru dezvoltarea curriculum-ului.
- Operaționalizarea obiectivelor de învățare (taxonomiile obiectivelor de învățare, sistemele SMART și SPI-CE etc.)
- Analiza grupului-țintă: cine participă la cursul meu și de ce? (particularități, așteptări, atitudini ale grupului-țintă);
- Planificarea secvențelor educaționale într-o manieră sensibilă la apartenența de gen.

Organizarea:

- Luarea în considerație a condițiilor-cadru:
 - Particularitățile grupului-țintă respectiv;
 - Așteptările clientului;
 - Infrastructura disponibilă (timp, loc, materiale).
- Crearea listei cu aspecte de/pentru curs;
- Crearea unui plan al sesiunii sau sesiunilor (cu detalii privind metodele, organizarea procesului și perioada de timp);
- Utilizarea resurselor (planificarea materialelor și utilizarea echipamentelor);
- Planificarea scenariilor posibile/alternative în cazul unor situații neprevăzute;
- Pregătirea personală a formatorului pentru adulți (la nivel cognitiv, mental, emoțional, fizic);
- Elaborarea textelor informative-descrieri ale unor programe educaționale pentru participanți și/sau clienți;
- Follow-up-ul programului educațional.

Evaluarea:

- Conceptul de calitate în educația continuă – importanță, clarificarea termenilor;
- Elementele de asigurare a calității (calitatea cu referire la facilități, programe, personal), criteriile și indicatorii;
- Evaluarea ca bază pentru asigurarea calității – principii, condiții prelabile și potențial;
- Atestarea în contextul evaluării;
- Tipuri de evaluare:
 - Inițială, formativă (intermediară) și sumativă (finală);
 - Cantitativă și calitativă;
 - Externă, internă și autoevaluarea;
 - Evaluarea sesiunii sau stagiului.
- Etapele procesului de evaluare;

- Metodele, tehnicile și instrumentele de evaluare:
 - Testul, chestionarul, scalele, înregistrările;
 - Jurnalele de învățare;
 - Rapoartele de bilanț și portofoliile de competențe.
- Rapoartele;
- Utilizarea rezultatelor evaluării pentru gestionarea procesului educațional;
- Follow-up-ul și crearea de rețele.

Asigurarea calității:

- Calitatea în termeni de aport cognitiv-formativ (transmiterea de informație), transfer (capacitate de utilizare a informației) și rezultat (ieșire);
- Nivele de calitate: sistem, organizare, curs etc.;
- Standarde/indicatori;
- Sistemele existente de asigurare a calității.

Literatura recomandată

- Archer, David; Cottingham, Sara: Reflect Mother Manual, London, o.J. <http://www.reflect-action.org/sites/default/files/u5/Reflect%20Mother%20Manual%20-%202012.pdf>
- Bramley, Peter: Evaluating Training, London 2003.
- Caffarella, Rosemary S.: Planning programs for adult learners. A practical guide for educators, trainers, and staff developers. 1. ed. San Francisco 1994.

Note privind implementarea

Acest modul este centrat pe achiziționarea instrumentelor necesare pentru activitatea formatorilor. Prin urmare, un rol important îl are oferirea unor mijloace adecvate pentru analiza nevoilor, planificarea, organizarea și evaluarea activității corespunzătoare cerințelor didacticei în EA. Experiența participanților, preluată din propria practică, ar trebui valorificată ca parte a acestui proces. EA ar trebui să analizeze întotdeauna critic implicațiile privind selectarea și aplicarea unor instrumente aparte, în lumina principiilor teoretice prezentate în cadrul altor module. Acest modul solicită o îmbinare de metode, constând în oferirea de informații tematiche, schimburi profesionale și discuții de grup. La finalul modulului, participanții vor dobândi o experiență inițială, prin aplicarea metodelor selectate, ceea ce va asigura rezultate durabile de învățare. Pe lângă aceasta, participanții ar trebui să obțină competențele de bază, necesare planificării, implementării și evaluării pe viitor a propriului proces de învățare.

Aplicare și reflecție

Pentru a oferi un sprijin participanților în învățarea artei de a crea ciclul, alcătuit din 5 etape, pot fi utilizate diferite metode. De exemplu, participanții pot fi împărțiți în grupuri, li se dă un subiect și sarcina de a parcurge întregul ciclu, descriind în parte etapele de lucru. Ei pot să pregătească scenarii și să aibă o anumită pregătire reală pentru desfășurarea cursului. Grupul poate să reflecteze împreună asupra diferitor propuneri, să analizeze unele soluții, idei și să regândească planul de pregătire, înainte de implementarea acestuia. Ar putea fi simulate, de asemenea, unele părți ale procesului de implementare, astfel încât evaluarea să se bazeze pe rezultate reale, obținute prin discuții de grup. Problemele de calitate ar trebui să fie legate de contextul unei practici educaționale reale a participanților.

Volumul recomandat:

- 32 de ore de instruire (=4 zile);
- 2 ore de studiu individual și evaluare.

Aplicare practică și exerciții:

- variabil (între 25 și 120 de ore), după caz.

Modul(e) opționale: **subiect(e) variat(e)**

Competență

Persoanele care au participat la formare în cadrul programului Curriculum globALE obțin o specializare aprofundată, având cunoștințe factice și teoretice cu privire la cel puțin un domeniu sau un aspect al activității profesionale a unui formator pentru adulți. Aceștia dezvoltă o gamă largă de abilități cognitive și practice, necesare pentru o performanță profesională în domeniul dat sau în cel care se ocupă de acest aspect.

Corelarea cu alte module

Modulul sau modulele opționale reprezintă o oportunitate pentru participanți, având în vedere:

- aprofundarea în continuare a cunoștințelor și abilităților dobândite în modulele de bază referitor la un subiect specific (de exemplu, evaluarea, elaborarea curriculum-ului, diversificarea metodelor în funcție de diferitele tipuri de cursanți etc.);
- dezvoltarea și aplicarea în continuare a cunoștințelor și competențelor dobândite în modulele de bază într-un context specific (de exemplu, predarea și învățarea în programele de alfabetizare pentru adulți);
- lărgirea profilului de competență prin dobândirea de cunoștințe și abilități în ceea ce privește un domeniu sau aspect relevant pentru activitatea lor profesională, dar care nu reprezintă o parte esențială a modulelor de bază (de exemplu, managementul în educația adulților, lobby în educația adulților).

Subiecte

Sunt eligibile toate tipurile de subiecte, care sunt relevante pentru activitatea profesională a unui formator pentru adulți într-un anumit context.

Note privind implementarea

Formatul și abordarea didactică vor depinde foarte mult de tema aleasă și, prin urmare, nu poate fi dată nicio indicație generală. Cu toate acestea, însă, principiile generale care stau la baza programului Curriculum globALE, cum ar fi orientarea spre participant și orientarea spre acțiune, ar trebui să fie respectate în proiectarea modulului sau modulelor opționale.

Volumul recomandat

Modulul sau modulele opționale sunt o parte integrantă a programului Curriculum globALE și, prin urmare, nu trebuie omise în cadrul unui program complet de formare CG. Acest lucru este deosebit de relevant atunci când este vorba de certificări. Ca și în modulele de bază, desigur, în scopul certificării, Recunoașterea Învățării Anterioare poate fi aplicată.

În cazul unui modul de instruire (sau al mai multor module) recomandările ar fi:

- 64 de ore de instruire (≈8 zile);
- 56 de ore de studiu individual și evaluare.

Aplicare și exerciții: 50 de ore.